

STRIKT PERSOONLIJK en STRIKT VERTROUWELIJK

Openbaar Ministerie
t.a.v. prof. dr. mr. M. Otte
Postbus 20305
2500 EH Den Haag
PAYS-BAS

M., 16 februari 2026

Betreft: de daders hebben namen

Geachte heer Otte,

Er zijn sinds het ontstaan van de kwestie-Van Zutphen¹ 1.162 dagen verstreken. Ruim drie lange jaren, waarin deze kwestie is uitgegroeid tot een schandaal van welhaast ongekende omvang. Een schandaal dat allang niet meer draait om alleen maar Nationale ombudsman mr. R.F.B. (Reinier) van Zutphen, maar dat inmiddels zelfs de hoogste ambtsdrager van ons land, vice-president van de Raad van State Thom de Graaf, heeft genoodzaakt tot zijn vervroegde vertrek. Als er iets in dat schandaal is gebleken dan is het dat zelfs onze rechterlijke macht door netwerkcorruptie wordt beheerst en dat de burger op geen enkele manier tegen dit soort praktijken wordt beschermd. Het is een schandaal dat het gevolg is van een cultuur waarin het dekken van elkaar voorop staat en waarin het recht en de feiten er niet toe doen. In het verlengde van deze brief zal blijken in hoeverre ook u deel uitmaakt van die cultuur.

De kwestie-Van Zutphen

De kwestie-Van Zutphen begon ooit met een maatregel waarbij de heer Van Zutphen ons de Wet open overheid (Woo) ontnam toen wij hem met ons onderzoek naar zijn functioneren² in een wat al te lastig parket hadden gebracht. Een malle maatregel, die

- 1 Voor een korte samenvatting van deze kwestie kunt u terecht op onze website (vrblng.nl/de-kwestie-van-zutphen/). De achtergrond waartegen de kwestie-Van Zutphen zich afspeelt heb ik daarnaast geschetst in mijn bief van 10 juni 2025 aan Eric Daalder, die u indertijd in kopie heeft ontvangen.
- 2 Zie voor een beknopte samenvatting van de resultaten die dit onderzoek ondanks de korte tijd die ons daartoe was vergund heeft opgeleverd de brief waarmee wij er eind 2024 bij het Europees Parlement op hebben aangedrongen om de heer Van Zutphen niet tot Europees Ombudsman te benoemen ([bijlage 1](#)). Een brief die tot ons genoeg niet zonder gevolgen is gebleven, want hoewel de heer Van Zutphen voor die functie met afstand de beste papieren leek te hebben – bijna tien jaar Nationale ombudsman in een land dat er in

was gebaseerd op een misbruikverwijt dat sindsdien vrijwel volledig is verdampt³. De Woo was voor ons onontbeerlijk, omdat onze Nationale ombudsman ons de informatie die wij nodig hadden voor dat onderzoek op geen enkele andere manier wilde verschaffen. Het was dan ook te danken aan deze wet dat wij er desondanks in waren geslaagd om allerlei soms zeer brisante informatie te achterhalen. Informatie bijvoorbeeld die duidelijk maakt dat de heer Van Zutphen zijn eigenlijke taak – het onderzoeken van klachten van burgers over de overheid⁴ – nauwelijks nog uitvoert⁵. En zelfs ook informatie waaruit blijkt dat hij de Tweede Kamer al jaren om de tuin leidt met de cijfers die hij over zijn werkzaamheden rapporteert⁶.

De heer Van Zutphen ontnam ons de Woo op een saillant moment. Hij deed dit namelijk toen hij onder druk van een beroep niet tijdig niet langer kon ontkomen aan de openbaarmaking van een aantal documenten die ons meer inzicht zouden geven in zijn nogal aanzienlijke reiskosten⁷, waarvan ons reeds was gebleken dat deze

---

Europa toe doet, nog maar onlangs gastheer van het wereldcongres dat door Zijne Majesteit de Koning was geopend, internationaal bekend als president van de Board of the European Region van het IOI en als lid van de IOI Board of Directors, het kon gewoonweg niet op – en hij bij zijn kandidaatstelling was gesteund door een fors aantal Europarlementariërs van een wel zeer uiteenlopende signatuur uit een flink aantal landen heeft een aantal Europarlementariërs die steun uiteindelijk alsnog ingetrokken en is een ander – heeft u enig idee wie? – het geworden.

- 3 Nog onlangs heeft de Rechtbank Oost-Brabant de heer Van Zutphen in nog weer een vijftal zaken in het ongelijk gesteld, nadat ook verscheidene andere rechtbanken dat reeds hadden gedaan. Daarover verderop meer.
- 4 De Nationale ombudsman is op grond van artikel 9:18, derde lid, van de Awb, verplicht om elke klacht van een burger over de overheid - bepaalde welomschreven uitzonderingen daargelaten – te onderzoeken. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel zoals dat indertijd bij de Tweede Kamer is ingediend wordt deze onderzoeksverplichting als volgt tot uitdrukking gebracht (de cursiveringen zijn van mij): 'Tegenover het *recht* van een ieder om bij de ombudsman een verzoek in te dienen, staat de *plicht* van de ombudsman om aan dat verzoek gevolg te geven' (Tweede Kamer der Staten-Generaal, vergaderjaar 2002 – 2003, 28 747, nr. 3, blz. 27).
- 5 Die verplichting ten spijt blijkt de Nationale ombudsman in de praktijk nog maar zo'n 1 % van de klachten te onderzoeken. Dat zien we vervolgens terug in het aantal rapporten dat hij uitbrengt. In 2024 waren dat er nog welgeteld 26, terwijl er onder zijn voorgangers, die het met heel wat minder middelen hadden moeten stellen, tot wel zo'n vierhonderd rapporten per jaar waren verschenen. Dat het met die cijfers niet overhoudt weet overigens ook de heer Van Zutphen. Het kon dan ook maar zo gebeuren dat hij in interviews met journalisten cijfers noemde die hij rechtstreeks uit zijn duim had gezogen en die nog hoger lagen dan de ook op hun beurt reeds zo geflatteerde cijfers uit zijn jaarverslag. Cijfers die de betrokken journalisten – van *Trouw* en *de Telegraaf* – eenvoudig hadden kunnen verifiëren. Kennelijk kunnen ook zij het zich echter zo slecht voorstellen dat een Nationale ombudsman zich van dit soort leugens bedient dat zij al wat hij zegt slikken voor zoete koek.
- 6 Deze cijfers bleken jaar in jaar uit te zijn vervuild met vele duizenden klachten die niet over de overheid gaan. Klachten waarmee de Nationale ombudsman niets kan doen en dus ook niets doet, maar die hij wel misbruikt om zijn zo magere cijfers nog wat op te poetsen. Daar kwam vervolgens nog bij dat het begrip 'klacht' in deze vooral niet te letterlijk moet worden genomen. Zelfs de meest eenvoudige vraag van een burger wordt door de ombudsman namelijk geregistreerd als een verzoek in de zin van artikel 9:18, eerste lid, van de Awb. Hoeveel klachten de ombudsman daadwerkelijk ontvangt is dan ook volstrekt onduidelijk.
- 7 Ten tijde van ons eerste Woo-verzoek dat betrekking had op die reiskosten bedroegen deze € 83.562, waarvan € 6.764 voor buitenlandse dienststreizen (2021). In 2024, het laatste jaar waarover de betreffende cijfers zijn gepubliceerd, waren deze opgelopen tot € 137.433,

jarenlang niet naar behoren waren gecontroleerd en verantwoord⁸. Bij die reiskosten, daar hield het wat de heer Van Zutphen betreft wel zo'n beetje op met de Woo⁹. Een wet waaronder hij nog maar enkele maanden daarvoor was komen te vallen¹⁰.

De maatregel waarmee de heer Van Zutphen ons de Woo ontnam¹¹ was volkomen precedentloos. Onder de voorloper van deze wet, de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), was het weliswaar al een enkele keer voorgekomen dat de rechter een burger had beperkt in zijn recht op informatie, maar daarbij ging het om gevallen waarin dat recht inderdaad op flagrante wijze was misbruikt¹². Bovendien was het nog niet eerder vertoond dat een bestuursorgaan¹³ een dergelijke maatregel onder voorbijgaan aan de rechter had getroffen. Het leek er dan ook niet op dat de maatregel van de heer Van Zutphen een lang leven zou zijn beschoren. Wij hebben het besluit waarin hij die

---

waarvan € 51.499 voor reizen naar het buitenland.

- 8 Begin 2023 zou blijken dat het bij die reiskosten niet slechts al jarenlang aan een deugdelijke controle en verantwoording had ontbroken, maar dat de heer Van Zutphen daar ook nog eens expliciet over had gelogen in een door hemzelf ondertekende beslissing op bezwaar waarin hij niet alleen tot wel zes keer beweert dat al zijn 'declaraties en facturen [...] rechtmatig [zijn] en conform regelgeving [zijn] gedeclareerd', maar daar zelfs nog aan toevoegt dat deze door de Auditdienst Rijk (ADR) zouden zijn gecontroleerd. Toen wij die dienst daarover met een Woo-verzoek om nadere informatie vroegen was de ADR er als de kippen bij om dit te ontkennen, waarmee er een rel was geboren. De tweet waarbij wij dit alles op 1 februari 2023 naar buiten hebben gebracht (<https://x.com/vrblng/status/1620710892022423552>) verspreidde zich als een lopend vuurtje door het land, Journalist van het Jaar Tim Hofman sprak openlijk zijn waardering uit voor ons onderzoek, we werden platgebeld door journalisten die soms niet eens wisten dat een collega van dezelfde krant ons ook reeds had benaderd en 's avonds staken de heren van *Vandaag Inside* minutenlang de draak met het reisgedrag van de heer Van Zutphen. Uiteindelijk zou de tweet over zijn reiskosten meer dan een half miljoen mensen bereiken.
- 9 Dat is sindsdien zo gebeven, want ook een recent verzoek waarbij wij de Nationale ombudsman om de openbaarmaking van informatie rond die reiskosten hebben gevraagd heeft hij vrijwel meteen weer buiten behandeling gesteld. De zaak is inmiddels aanhangig bij de Rechtbank Midden-Nederland. De opstelling van de heer Van Zutphen is des te opmerkelijker nu zowel de Raad voor de rechtspraak als de Raad van State een vergelijkbaar verzoek, dat overigens niet van ons afkomstig was, al jaren geleden keurig hebben afgehandeld, waarbij de documenten die betrekking hebben op de reiskosten van mensen als Henk Naves en Thom de Graaf netjes openbaar zijn gemaakt, inclusief de bonnetjes. Daaronder zelfs de bonnetjes van Bart Jan van Ettekoven, wat in die zin bijzonder is dat de Afdeling bestuursrechtspraak niet onder de Woo valt, zodat de Raad van State niet eens verplicht was om dit doen. De betreffende besluiten en de bijbehorende documenten zijn gepubliceerd op de respectievelijke websites van beide instanties.
- 10 De Woo is per 1 mei 2022 in werking getreden. Met in die zin een belangrijke uitbreiding van het recht op informatie dat dit nu ook betrekking kreeg op een aantal overheidsorganen die eerder nog buiten de reikwijdte van de Wob waren gehouden. Daaronder ook de Raad voor de rechtspraak en, met nogal wat uitzonderingen, de Raad van State. Net als de Nationale ombudsman, iets wat ons met het oog op ons onderzoek, waaraan de heer Van Zutphen tot dan toe geen enkele medewerking had willen verlenen, uiteraard zeer goed uitkwam.
- 11 Op papier hield de maatregel in dat ik per maand nog maximaal twee Woo-verzoeken zou mogen indienen, of dat nu namens cliënten was, namens de stichting of namens mijzelf. In de praktijk heeft de Nationale ombudsman echter geen enkel verzoek meer willen behandelen.
- 12 Een van de schaarse voorbeelden van een dergelijke uitspraak is ECLI:NL:RBDHA:2014:12223, waarbij de civiele rechter in kort geding heeft bepaald dat een man die de gemeente Leiden in twee maanden tijd had overspoeld met een veertigtal Wob-verzoeken die betrekking hadden op de meest uiteenlopende onderwerpen voortaan niet meer dan twee verzoeken per maand zou mogen indienen. De rechter overwoog

maatregel had neergelegd vrijwel onmiddellijk onder de aandacht gebracht van de rechter en het wachten was nog slechts op het moment dat deze er in voorlopige voorziening een streep door zou halen.

Dat liep echter anders en daarmee was de kwestie-Van Zutphen pas echt geboren. Een kwestie die, haar naam ten spijt, niet eens zozeer meer gaat over een Nationale ombudsman die niet helemaal zuiver op de graat is, maar veeleer over de netwerkcorruptie waarmee 'onze Reinier' in het zadel is gehouden. Door een handvol rechters. Door zijn matties bij de Raad van State. En inmiddels ook door u. Onze Reinier. De man die voordat hij tot zijn huidige ambt werd geroepen¹⁴ rechter was, president van een gerecht, voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak (NVvR) en staatsraad. Als er iets is wat deze man op orde heeft dan is het zijn mobieltje met de rechtstreekse nummers van eenieder die er binnen de rechterlijke macht toe doet. Contacten die hij goed weet te benutten.

Een jarenlange juridische strijd

Wat volgde was een jarenlange juridische strijd. Een strijd die ook nu nog vele jaren zou kunnen voortduren, maar die wat ons betreft zo langzamerhand wel lang genoeg heeft geduurd. Een strijd waarbij de ene na de andere pijler van onze rechtsstaat het begaf en tal van personen die als een blok voor die rechtsstaat hadden moeten staan onderuit zijn gegaan. Tot aan de onderkoning van ons land, de heer De Graaf, aan toe, die onlangs aan de fouten die ook hij rond de kwestie-Van Zutphen heeft gemaakt de inderdaad nu eenmaal onontkoombare consequentie heeft verbonden dat hij vervroegd vertrekt¹⁵. Het is een strijd waarin tot nu toe alleen nog maar inkt heeft gevloeid, maar die desondanks al veel te veel slachtoffers heeft gemaakt. Een strijd

---

daarbij onder meer dat de man dit gedrag ook reeds bij een aantal andere gemeenten had vertoond. Eerder had de Rechtbank Rotterdam al eens een vergelijkbare maatregel opgelegd aan een verhuurder van vele tientallen panden – de Dordtse huisjesmelker – die, naar eigen zeggen 'gewoon om te zieken', de gemeente waarmee hij overhoop lag alleen al in 2012 op 467 Wob-verzoeken en 791 bezwaarschriften had onthaald (ECLI:NL:RBROT:2013:BZ4905).

- 13 De Nationale ombudsman is geen bestuursorgaan in de zin van de Awb, maar hij is daarmee voor de toepassing van de Woo wel gelijkgesteld (artikel 2.2, tweede lid, van de Woo).
- 14 De heer Van Zutphen kwam pas in beeld toen de kandidatuur van voormalig ANWB-directeur Guido van Woerkom, bij wie allerlei gedoe ontstond over een eerdere uitspraak over Marokkanen en over de vertrekpremie die hij van de ANWB had ontvangen, was uitgelopen op een echec. Er was op dat moment behoefte aan een veilige keuze en die leek in de persoon van de heer Van Zutphen te kunnen worden gevonden. Dat pakte overigens anders uit. Meteen al aan het begin van zijn eerste termijn bleek de nieuwe Nationale ombudsman zich namelijk te willen ontdoen van de populaire, maar in zijn ogen veel te uitgesproken Kinderombudsman Marc Dullaert. De heer Dullaert was een man bij wie de heer Van Zutphen nogal in de schaduw zou staan en dat was wel het laatste wat hij wilde. Zelfs met een petitie die door ruim 40.000 mensen is ondertekend kon deze Kinderombudsman dan ook niet meer worden gered. De heer Van Zutphen hield koppig voet bij stuk, wel wetende dat de Kamer niet op nog weer een volgende zoektocht naar een ombudsman zat te wachten.
- 15 Dat de heer De Graaf vooral ook waardering verdient voor deze stap heb ik tot uitdrukking gebracht in de brief die ik hem op 29 december 2025 heb gezonden ([bijlage 2](#)). Ik heb daarbij in aanmerking genomen dat hij met zijn vervroegde vertrek niet alleen de belangen van zijn organisatie laat prevaleren boven die van hemzelf, maar ook nog eens verantwoordelijkheid neemt voor fouten die, hoewel onder zijn verantwoordelijkheid, vooral ook door anderen zijn gemaakt. Zie voetnoot 17.

ook die ik tot op heden, gesteund door een aantal collegae van wie het merendeel zo verstandig is geweest om in de anonimiteit te (ver)blijven¹⁶, met vooral mijn rechter wijsvinger heb gevoerd. De vinger waarmee ik u en de uwen heb gewaarschuwd voor de valkuil die de heer Van Zutphen voor u had gegraven en waarin u desondanks bent beland. De vinger waarmee ik u en de uwen, vooralsnog tevergeefs, de weg naar een oplossing heb gewezen. En vooral ook de vinger waarmee ik u en de uwen vermanend heb toegesproken, tot u aller ergernis aan toe.

De tijd lijkt inmiddels rijp te zijn om die wijsvinger door een opgestoken middelvinger te vervangen. Daarover meer in deze brief. Een brief die u niet graag zult lezen, omdat deze u met ongemakkelijke waarheden confronteert en er ook nog eens een verantwoordelijkheid in wordt gemarkeerd die u maar liever lijkt te ontlopen. Wat onverlet laat dat u die brief wel zult *moeten* lezen, aangezien u wanneer u dit niet doet daar in de toekomst nog vaak aan zult worden herinnerd. Nadat u de brief heeft gelezen kunt u uit vier opties kiezen. U kunt een poging doen om de inhoud te weerleggen, iets waarvoor ik graag opensta, maar wat u niet zal lukken. U kunt volharden bij de koers die u eerder heeft ingezet of waarop u, gelijk een Thom de Graaf¹⁷, door toedoen van uw medewerkers bent beland en aldus de escalatieladder verder bestijgen. U kunt de ogen nog verder sluiten en er op hopen dat het onheil dat ons allen alsdan (wellicht?) te wachten staat u niet zal treffen. En wat u natuurlijk ook nog kunt doen is ... gewoon eens iets verstandigs. Waarmee de kwestie-Van Zutphen alsnog wordt opgelost, de lessen worden geleerd en het kaartenhuis waartoe onze rechtsstaat ondertussen is verworden een storm wordt bespaard.

U staat er gelukkig niet alleen voor. Deze brief gaat in kopie naar een aantal personen die in ons land de sleutelposities bekleden. Onder wie ook een enkeling die in staat moet worden geacht om een draai ten goede aan de kwestie-Van Zutphen te geven. U staat er zelfs in die zin niet alleen voor dat u ook op ons zult kunnen rekenen wanneer er blijk wordt gegeven van goede wil. Voordat we daaraan toe zijn zullen we echter eerst moeten stilstaan bij de vraag die in deze kardinaal lijkt te zijn. De vraag waarom wij niet bereid zijn om ons neer te leggen bij het feit dat de rechter heeft gesproken – en waarom ook u daartoe niet bereid zou mogen zijn.

De rechter heeft gesproken

Want ja, de rechter, of wat daarvoor bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State moet doorgaan, heeft in de kwestie-Van Zutphen reeds meermaals gesproken. En dan was het toch zo dat partijen het met diens oordeel hebben te

---

16 Het gaat daarbij om mensen die de overheid vrijwel allemaal van binnenuit kennen. Dat geldt overigens ook voor mijzelf, aangezien ik een aantal jaren, met veel plezier, heb gewerkt bij het toenmalige Ministerie van Justitie. Ik ben daar nauw betrokken geweest bij de totstandkoming en de implementatie van de Penitentiaire beginselenwet, in welk verband ik ook het *Handboek rechtspositie gedetineerden* tot stand heb gebracht dat bij de meeste van uw officieren wel ergens in de kast staat. Daarnaast heb ik een aantal directeursfuncties bekleed, waaronder dat van het huis van bewaring aan de Van Alkemadelaan te Den Haag (het voormalige 'Oranjehotel'). Het is overigens in die tijd dat ik ook nog maar even een rechtenstudie heb gedaan, een zoals u weet vrij eenvoudige studie die ik gedurende de betrekkelijk korte tijd die ik daarvoor nodig had dus goed met mijn werk en een gezin met drie jonge kinderen kon combineren. Ik ben voorts historicus, bestuurskundige en psycholoog.

17 Zie in dit verband de brief die ik op 29 december 2025 heb gezonden aan directeur Bestuursondersteuning Betty Feenstra ([bijlage 3](#)). Mevrouw Feenstra heeft de Raad van State overigens per 1 februari 2026 verlaten. Zij maakt bovendien niet langer deel uit van het bestuur van Transparency International Nederland.

doen? Die laatste vraag zou ook ik graag bevestigend beantwoorden, maar dat kan ik in casu – tot mijn spijt – niet doen. Het gezag van de rechter is immers geen vanzelfsprekendheid, maar staat of valt bij de mate waarin hij (m/v) dat gezag geniet bij partijen. Een gezag dat ook in meer algemene zin reeds tanende is en waaraan het in de kwestie-Van Zutphen ten enen male ontbreekt.

In onze hedendaagse samenleving hebben wij te maken met een overheid die het gezag van de rechter bij voortduring ondermijnt doordat zij uitspraken van de rechter naar believen aan haar laars lapt. Alleen al rond de Woo zijn er de afgelopen jaren talloze uitspraken gedaan waarbij de rechter de overheid zeer welwillend heeft behandeld, maar die er desondanks niet toe hebben geleid dat deze de openbaarheid heeft betracht waartoe de wet haar verplicht. Liever dan het naleven van de wet én het oordeel van de rechter keert diezelfde overheid, op kosten van ons allen, niet zelden zelfs de meest absurde dwangsommen uit om voor zo lang als dat mogelijk is aan haar verplichtingen te ontkomen en nee, dat is geen kwestie van niet anders kunnen, maar gewoon een kwestie van niet anders willen¹⁸. Waarbij uiteindelijk zelfs de Woo, een van die pijlers waarop een op democratische leest geschoeide rechtsstaat gebouwd behoort te zijn, het moet ontgelden.

Het gezag van de rechter is er de afgelopen jaren niet groter op geworden door de wijze waarop de rechtspraak, met name ook als het gaat om het bestuursrecht, functioneert. Dat staat nog even los van doorlooptijden, gebrek aan capaciteit en andere praktische zaken. Het gaat daarbij namelijk vooral ook om een gebrek aan kwaliteit, dat zich met name daar manifesteert waar je dit het minst zou verwachten. Bij de Afdeling, onze hoogste algemene bestuursrechter. Met het toeslagenschandaal, dat voor ons de aanleiding was om het functioneren van onze Nationale ombudsman maar eens wat nader te onderzoeken¹⁹, als het meest schrijnende voorbeeld van een vorm van rechtspraak die het amper nog waard is om als zodanig te worden

---

18 Een treffend voorbeeld daarvan is de wijze waarop het ministerie van VWS de afhandeling van de Woo-verzoeken frustreert die het naar aanleiding van de coronapandemie heeft ontvangen. Hoewel het ministerie van de rechter keer op keer heel veel extra tijd heeft gekregen om te voldoen aan de verplichtingen die in deze voortvloeien uit de Woo en daar ook zeer veel middelen voor mag aanwenden slagen de vele tientallen ambtenaren die in dit verband worden ingezet er amper in om documenten openbaar te maken. Ondertussen worden er wel ronduit astronomische bedragen aan dwangsommen uitgekeerd aan verzoekers die daar in een enkel geval ook alleen maar een slaatje uit hebben willen slaan. Het lijkt er soms op dat dit soort instanties er vooral op uit is om de Woo in een kwaad daglicht te plaatsen in plaats van dat de betekenis wordt onderkend van een dergelijke wet voor het functioneren van onze rechtsstaat.

19 In de Nieuwspoort-lezing 'Macht en tegenmacht' die hij op 27 januari 2021 heeft gehouden omschreef Pieter Omtzigt de heer Van Zutphen als de ombudsman 'die het wel zag, maar niet doorbeet'. Dat is echter niet het beeld dat onze Nationale ombudsman zelf graag van zijn toenmalige functioneren wil geven. De heer Van Zutphen houdt namelijk veel liever het fabeltje in stand dat hij met een rapport uit 2017 als een van de eersten de vinger op het toeslagenschandaal zou hebben gelegd. Wat hij er helaas niet bij vertelt is dat dit rapport – *Geen powerplay maar fair play* – er alleen maar is gekomen doordat Eva González Pérez, wier echtgenoot een gastouderbureau had dat in dit rapport centraal staat, zo'n beetje bij de ombudsman voor de deur is gaan liggen om er voor te zorgen dat het rapport er kwam. Toen het eindelijk gereed was werd het uitgebracht middenin het zomerreces van de Tweede Kamer en de parlementaire pers, waardoor het vrijwel niet werd opgepikt. Deze gang van zaken is tekenend voor het feit dat de heer Van Zutphen ondanks alle signalen die hij reeds had ontvangen ook toen nog geenszins door had hoe omvangrijk het drama was dat zich onder zijn ogen voltrok. Zie in dit verband het Woo-verzoek dat u aantreft als [bijlage 4](#). Een naar het mij voorkomt gedegen verzoek, dat de heer Van Zutphen tot nu toe echter niet heeft willen behandelen omdat het zou getuigen van misbruik van recht.

benoemd. Ik kom verderop nog op die Afdeling terug. Laat dit voorbeeld voor nu echter even voldoende zijn om te illustreren dat het gezag van de rechter reeds verre van vanzelfsprekend meer is wanneer die rechter is belast met een dergelijk verleden.

Waarna het er uiteraard niet beter op wordt wanneer diezelfde rechter ook nog eens de onafhankelijkheid en de onpartijdigheid mist die zo essentieel zijn wil hij zijn rol met enig gezag kunnen vervullen. Het woord 'netwerkcorruptie' is hiervoor reeds gevallen. Het is een woord dat is gemunt door Willeke Slingerland, die deze in strafrechtelijke termen nog ongrijpbare vorm van corruptie in haar proefschrift²⁰ omschrijft als een:

[i]nformele collectieve wijze van samenwerken, waarbinnen professionele rollen worden misbruikt om netwerkbelangen te dienen, en dit op zodanige wijze, dat er een algemene norm van complete wederkerigheid ontstaat, die weer leidt tot het uitsluiten van anderen, terwijl de leden zich bewust zijn van hun netwerk, wat blijkt uit hun gemeenschappelijke houding.

Het gaat hier, met andere woorden, om een vorm van corruptie waarbij de ene actor – een persoon, een organisatie – zonder daarvan in directe zin enig voordeel te genieten een andere actor binnen een netwerk begunstigt vanuit het besef dat er zich in de toekomst maar zo een situatie zou kunnen voordoen waarin de schuld die aldus is ontstaan kan worden vereffend²¹. Ook u bent met dat gedrag niet onbekend en u bent wat dat betreft bepaald niet de enige. Het staat voor het welbegrepen eigenbelang van mensen zoals u, die de ogen voor wat er misgaat in eigen kring maar liever sluiten en weten dat zij wanneer zij dit niet doen riskeren dat ook hen op enig moment de maat zal worden genomen. Netwerkcorruptie. Het is een zware beschuldiging die vraagt om harde bewijzen. Welnu, laat ik de daders maar eens bij hun namen noemen²².

Mevrouw mr. M. van Nooijen

De eerste rechter die ons pad heeft gekruist in de kwestie-Van Zutphen was zich

---

20 Slingerland, W., *Network corruption: when social capital becomes corrupted*, Amsterdam, 2018.

21 Zie voor een gepopulariseerde benadering van dit verschijnsel Wikipedia. Ik citeer: 'netwerkcorruptie ontstaat wanneer binnen een groep waarden als loyaliteit, solidariteit en wederkerigheid de norm worden [...]. Typische kenmerken zijn het niet horen van kritiek van wie niet tot het netwerk hoort, het uitsluiten uit het netwerk van wie kritiek levert, en het handhaven van een netwerk van gelijkgestemden, die dezelfde taal spreken. Dit resulteert dan in [...] het zo lang mogelijk negeren van opdoemende problemen, het waar enigszins mogelijk vergoelijken of toedekken van fouten door of schandalen betreffende netwerkgenoten, het onmogelijk maken van werkelijke inspraak door burgers, en uiteindelijk het verlies van vertrouwen onder burgers in de politiek'.

22 U heeft zelf ooit eens een niet onaardig, want uitermate kritisch boek geschreven met de titel *De nieuwe kleren van de rechter*, waarin u een aantal niet altijd even positieve ervaringen die u als rechter had opgedaan heeft gedeeld met de buitenwereld. Volgens een journalist van *de Volkskrant* gaat het daarbij over 'interne rot, stagnatie, onderlinge vervreemding, sfeerbederf, klaagcultuur, ijdelheid, luiheid, misbruik van vrijheid, slachtoffergedrag, vriendjespolitiek, verspilling, isolement, kwaad spreken, frustratie en een schijnbaar gebrek aan professionaliteit' (volkskrant.nl/columns-opinie/opinie-grote-woorden-dragen-niet-bij-aan-een-evenwichtige-rechtspraak~b2e2a89e/). U zult zich hooguit in dat 'schijnbaar' wellicht niet herkennen. In uw boek voert u een aantal collegae weliswaar niet bij hun echte naam op, maar u heeft er wel voor gezorgd dat eenieder uit het wereldje onmiddellijk wist over wie u het had. Ik ben niet minder kritisch dan u en heb er daarnaast geen moeite mee om man en paard te noemen.

waarschijnlijk nauwelijks bewust van de uitglijder die zij maakte. Mevrouw mr. M. van Nooijen, senior rechter bij de Rechtbank Den Haag. Zij wees het verzoek om voorlopige voorziening af dat wij hadden ingediend nadat de heer Van Zutphen ons de Woo had ontnomen²³. Die afwijzing lag opeens op de mat zonder dat er zelfs maar een zitting had plaatsgevonden. Er was wat deze rechter betreft namelijk sprake van kennelijkheid, wat het overigens des te opmerkelijker maakt dat het toch nog een week of zeven heeft moeten duren eer die uitspraak er lag. Een verzoek om voorlopige voorziening immers is een bestuursrechtelijk kort geding waarin aanzienlijk vlotter behoort te worden gehandeld.

De uitspraak van mevrouw Van Nooijen was voor ons slechts aanleiding om het verzoek nogmaals in te dienen bij de rechtbank. Dat laat de wet op zichzelf niet toe, maar daar zijn wij maar even overheen gestapt. In dat tweede verzoekschrift heb ik met onverholen minachting de vloer aangeveegd met zowel die eerdere uitspraak als de rechter die de uitspraak had gedaan. Normaliter zal een rechtbank ook dat niet accepteren, maar daar stond de rechter die het tweede verzoek heeft behandeld, mr. D. Biever, gelukkig geheel anders in. De zaak werd nu wel degelijk met partijen besproken en daarbij veranderde de gemachtigde van onze Nationale ombudsman al vlot in een stotterend hoopje ellende. De uitspraak die volgde liet niets te wensen meer over. Het optreden van de heer Van Zutphen werd dit keer voorzien van de kwalificatie 'evident onrechtmatig'. De maatregel werd geschorst. Het doek leek te zijn gevallen²⁴.

Naïef als ik wellicht nog altijd ben komt het mij voor dat een Nationale ombudsman die van de rechter te horen krijgt dat hij evident onrechtmatig heeft gehandeld niets anders meer staat te doen dan het inleveren van zijn spullen, waarna hij het bestaan kan oppakken van een ambteloos burger. We hebben immers geen ombudsman, een Hoog College van Staat dat tot in zijn diepste wezen voor de gehele verdere overheid een voorbeeld zou moeten zijn, om evident onrechtmatig te handelen. Zo niet echter de heer Van Zutphen. Die veegde de uitspraak van de rechter botweg van tafel en besloot nu zijn maatregel was geschorst om dan maar gewoonweg alle Woo-verzoeken die wij nog bij hem hadden lopen buiten behandeling te stellen. Niet alleen die van ons, maar ook de verzoeken van al die cliënten die ik inmiddels als rechtsbijstandverlener vertegenwoordigde. Namens een paar van die cliënten zijn wij wederom naar de rechter gestapt, die de betreffende besluiten ook nu weer evident onrechtmatig bevond en deze dit keer niet slechts heeft geschorst, maar al meteen heeft vernietigd²⁵. Met als gevolg dat er nu al een vijftal uitspraken lag waarbij de rechter had vastgesteld dat niemand minder dan de heer Van Zutphen evident onrechtmatig had gehandeld. Uitspraken die deze laatste niet meer heeft durven aanvechten in hoger beroep²⁶, waarmee dat oordeel van de rechter dus onherroepelijk is geworden.

Robine de Lange

Bij de Rechtbank Den Haag was niet iedereen even blij met deze vijf uitspraken. Onder wie ook de president van deze rechtbank, Robine de Lange. Als jurist maakt deze mevrouw De Lange geen al te hoge vluchten en aangezien zij er ook als

---

23 De uitspraak is nog altijd niet gepubliceerd.

24 ECLI:NL:RBDHA:2023:8642.

25 ECLI:NL:RBDHA:2023:17820, ECLI:NL:RBDHA:2023:17827, ECLI:NL:RBDHA:2023:17837 en ECLI:NL:RBDHA:2023:17841.

26 Hij had dit bij de laatste vier uitspraken gewoon kunnen doen nu de rechter al meteen uitspraak in de hoofdzaak had gedaan.

bestuurder niet altijd evenveel van bakt had ik met haar al menige aanvaring achter de rug. Bijvoorbeeld over de voortdurende chaos bij haar rechtbank, aan het ontkennen waarvan zij overigens niet meer ontkwam toen ook de Nationale ombudsman daarover zijn beklag deed. Nu wilde het toeval dat ik in een geheel andere aangelegenheid ook reeds had kennisgemaakt met deze president. Wij hadden namelijk de vinger gelegd op het zogenoemde E-archief, de niet-geanonimiseerde uitsprakenverzameling van de Rechtspraak die vele malen omvangrijker is dan de verzameling wél geanonimiseerde uitspraken die zij op haar website heeft staan. Dat E-archief bevat uiterst privacygevoelig materiaal over vrijwel iedere burger die ooit met de rechter in aanraking is geweest, of dat nu de strafrechter was, de civiele rechter in een huurgeschil, een arbeidsconflict of een echtscheiding of de bestuursrechter in een zaak tegen de overheid. Waarbij het merkwaardige was dat dit E-archief zo lek leek als een mandje en de burger over het bestaan daarvan op geen enkele manier werd geïnformeerd.

Over dat E-archief heb ik indertijd een paar Woo-verzoeken ingediend bij de Raad voor de rechtspraak, die net als de Nationale ombudsman onder die wet was gaan vallen. Dat leverde mij al vlot een uitnodiging op voor een videogesprek met de directeur van de raad, Olav Welling, en twee van diens naaste medewerkers. Nu weet je in ieder geval al meteen dat je beet hebt wanneer iemand in een dergelijke positie al zo vlot de behoefte voelt om eens met je te gaan praten en dat werd alleen nog maar bevestigd toen de emoties aan zijn kant zo hoog opliepen dat mijn beeldscherm er welhaast van smolt. Ook nu werd het verwijt van misbruik van stal gehaald, maar de heer Welling had al gauw door dat hij het daarmee niet zou gaan redden. Hij was dan ook zo verstandig om het reeds kort na ons gesprek over een geheel andere boeg te gooien. Het was voortaan een en al bereidwilligheid, het privacyreglement van de Rechtspraak werd aangepast en er zouden ook verder nog allerlei maatregelen worden genomen.

Zodra mijn collegae en ik de indruk hebben dat zo'n man als de heer Welling er op een oprechte manier instaat dan laten we de zaak die wij hebben aangezwengeld graag weer los. Bij ons draait alles namelijk om vertrouwen en dat vertrouwen in de heer Welling, dat was er. Blijft staan dat er nog één open eindje was, dat werd gevormd door de klachten die ik rond het E-archief had ingediend bij een drietal presidenten. Onder wie ook mevrouw De Lange. Die had mijn klachten eerder nog hooghartig van tafel geveegd, maar bleek zich daarvoor thans te moeten verantwoorden bij de vierde kamer van de Hoge Raad. Daar was de president van de Haagse rechtbank, die zoveel zorg besteedt aan haar imago en haar netwerk²⁷, niet blij mee en dat liet zij mij dan ook duidelijk merken. Toen de zitting plaatsvond bleken de drie presidenten, die mijn klachten eerder nog zo onzinnig hadden bevonden, zich te hebben omgeven met twintig, dertig medewerkers uit het wereldje van de rechtspraak en ook nog eens te worden bijgestaan door maar liefst drie man van de landsadvocaat. U ziet het. Het kan verkeren. Het duurt alleen soms wat lang eer het besef er eindelijk is dat er toch echt wat aan de hand is en wat is het dan toch jammer wanneer je daar eerst nog door anderen op moet worden gewezen in plaats van dat je dit zelf onderkent.

De zitting vond plaats onder voorzitterschap van Dineke de Groot, de president van de Hoge Raad. Zij zat daar met vier van haar raadsheren, die zich allemaal tot in de

---

27 In het boek *Onder ons. Achter de schermen bij de genootschappen van de Nederlandse elite* van de journalisten Birte Schohaus en Bas van Beek, dat vorig jaar is verschenen, speelt zij een prominente rol. Zie ook het artikel 'Haagse rechters, topambtenaren, bestuurders en ceo's zitten in dezelfde club, zonder dat iemand het weet' op de website van *Follow the Money* (ftm.nl/artikelen/onder-ons-bestuursvoorzitters-en-rechters).

puntjes hadden voorbereid. De procureur-generaal bij de Hoge Raad, Edwin Bleichrodt, was er tezamen met zijn plaatsvervanger Mark Wissink. De ene toga nog sjieker dan de andere. De zitting vond plaats achter gesloten deuren, dus ik zal u daar verder niets over vertellen. Dat het alles bij elkaar iets van drie uur heeft geduurd en dat mevrouw De Groot die zitting op een voorbeeldige wijze heeft geleid mag ik hier echter vast wel vermelden. Als rechters hun werk doen dan is het rechtsbedrijf een prachtige vertoning.

Terug naar mevrouw De Lange, want die had al met al nog wel wat appeltjes met mij te schillen. Toen zij er weet van kreeg dat de heer Bieber 'onze Reinier' er nu al voor de zoveelste keer van langs had gegeven was dit dan ook volledig tegen het zere been van deze president, die zich vervolgens, in strijd met de wet²⁸, op tal van manieren met mijn zaak tegen de heer Van Zutphen is gaan bemoeien²⁹. Daarover in het navolgende meer.

Mr. G.P. Kleijn, de #LiegendeRechter

Zoals is vastgelegd in de aantekeningen die de griffier indertijd ter zitting heeft gemaakt hadden partijen er allebei reeds mee ingestemd dat de heer Bieber ook de bodemprocedures die nog zouden gaan volgen zou doen. Dat heeft echter heel wat gedoe opgeleverd achter de schermen, met als resultaat dat deze kennelijk wat te kritische rechter alsnog van de zaak is gehaald. Zijn vervanger was een zekere mr. G.P. Kleijn, die toen het moment eindelijk daar was – het was intussen een jaar geleden dat de heer Van Zutphen zijn onbezonnen maatregel had genomen – zo opgefokt ten tonele verscheen dat hij al aan het begin van de zitting uit pure woede met zijn vuist op tafel zat te slaan. Deze rechter kon zich daarvan overigens nog maar een paar uur later bij de wrakingskamer al helemaal niets meer herinneren en ook zijn bijzitter mevrouw mr. A.M.H. van der Poort meende dat dit incident wel aan mijn fantasie moest zijn ontsproten. Wat zij echter niet wisten is dat de gehele zitting door een van de aanwezigen was opgenomen. Het gedrag van de heer Kleijn staat dus netjes op de band. Ach ja, de heer Kleijn. Die liegt helaas wel vaker. Wij zijn hem dan ook al gauw de #LiegendeRechter gaan noemen³⁰.

---

28 Met de artikelen 23, tweede lid, en 24, tweede lid, van de Wet RO behoort te zijn gewaarborgd dat een gerechtsbestuur niet treedt in de procesrechtelijke behandeling van, de inhoudelijke beoordeling van alsmede de beslissing in een concrete zaak of in categorieën van zaken. Dat mevrouw De Lange daar geen boodschap aan heeft is echter meermaals op onomstotelijke wijze gebleken, bijvoorbeeld doordat zij bij herhaling zelf een afwijzende beslissing heeft genomen op een verzoek om de kwestie-Van Zutphen op de voet van artikel 46b van de Wet RO door een andere rechtbank te laten behandelen. Het nemen van een dergelijke beslissing is, zo blijkt uit de totstandkoming van deze bepaling (Tweede Kamer, vergaderjaar 2010 – 2011, 32 891, nr. 3, blz. 52), uitdrukkelijk voorbehouden aan de rechter die de betreffende zaak behandelt. Mevrouw De Lange had zich daarvan dan ook verre moeten houden, zoals zij zich ook verder van iedere bemoeienis met deze zaak had moeten onthouden.

29 Wij hebben enkele van de misstappen die mevrouw De Lange in dit verband heeft gezet onder de aandacht gebracht van zowel de procureur-generaal bij de Hoge Raad als het OM. Die hebben daar echter niets mee willen doen.

30 Ik heb de heer Kleijn daarnaast reeds verscheidene keren publiekelijk uitgemaakt voor een oplichter. Dat is niet omdat ik een rechter, hoezeer dat in deze ook op zijn plaats is, zo graag als zodanig kwalificeer, maar omdat het over het algemeen, en zulks terecht, niet wordt getolereerd dat een rechter een oplichter wordt genoemd. Het had dan ook in de rede gelegen dat de heer Kleijn, diens werkgever dan wel beiden aangifte zouden doen van smaad en/of laster, waarbij overigens kan worden aangetekend dat het OM mij ter zake ook zelf zou kunnen vervolgen nu het beledigen van een ambtenaar gedurende of ter zake van

Ik zal u de verdere details besparen, maar een van de gevolgen van de opstelling van deze rechter was dat alles wat ik voorafgaand aan de zitting had ingediend – we hebben het hier over een stuk van 67 pagina's waarin de stellingen van de Nationale ombudsman aan de hand van vele honderden producties tot in het laatste detail worden weerlegd (bijlage 5) – werd geweigerd. Het was dan ook op voorhand reeds duidelijk dat de zaak in het voordeel van de heer Van Zutphen zou worden beslecht. Waarbij het meest opmerkelijke nog wel was dat de heer Van Zutphen de maatregel waarmee hij ons de Woo had ontnomen nog voor de heer Kleijn zich daarover had kunnen uitlaten schielijk herriep en dat van deze rechter ook ongehinderd mocht doen³¹. Nodeloos om te zeggen dat deze laatste in zijn uitspraak ook maar meteen heeft verzwegen dat die maatregel ooit al eens door een collega was geschorst, zoals hij ook de andere, zo vernietigende uitspraken van de heer Biever maar niet meer heeft genoemd.

Wat ondertussen nog altijd overbleef was het misbruikverwijt waarmee de heer Van Zutphen mij nu al zo lang achtervolgde en waarvan het inmiddels steeds onduidelijker was waarop dit nog was gebaseerd. Ook daar wist de heer Kleijn echter een mouw aan te passen. Waar uit de jurisprudentie die daarvoor reeds rond het verschijnsel misbruik was gevormd volgt dat dit misbruik over het algemeen alleen dan kan worden aangenomen wanneer er sprake is van een groot aantal verzoeken en aanverwante procedures³² verzond de heer Kleijn in zijn uitspraak dat ik alleen al bij zijn rechtbank maar liefst 'circa 65' procedures zou hebben aangespannen 'tegen de verschillende besluiten van de No op [mijn] vele Woo-verzoeken'³³. Een volstrekt uit de lucht gegrepen getal, waarvan de rechtbank later heeft moeten erkennen dat het er in werkelijkheid slechts zeven waren³⁴, maar dat vervolgens tot aan de Afdeling aan toe een eigen leven heeft kunnen gaan leiden.

Mag ik zeggen dat het gedrag van de heer Kleijn te denken geeft³⁵? Ik meen toch wel dat ik dit mag zeggen. Dus waar kwam de ongegeneerde bereidheid vandaan die deze man aan de dag heeft gelegd om de heer Van Zutphen uit de brand te helpen?

---

de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geen klachtdelict is (zie immers artikel 269, tweede lid j° artikel 267, eerste lid aanhef en sub 2, van het Wetboek van Strafrecht). Het had mij niet onaardig geleken om in een strafzaak eens wat nader stil te staan bij de betekenis van dat 'in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening' en, in het verlengde daarvan, de reikwijdte van artikel 261, derde lid, van datzelfde wetboek. Dat de heer Kleijn echter zelf het risico dat hij de rechter moet gaan uitleggen waarom hij nogal eens een loopje met de waarheid heeft genomen maar liever niet heeft willen nemen laat zich zeer wel begrijpen.

31 Hetgeen volkomen in strijd is met 6:19, zesde lid, van de Awb, nu geen zinnig mens zal kunnen beweren dat ik geen belang meer had bij de vernietiging van het oorspronkelijk besluit.

32 In eerdere uitspraken over misbruik ging het bijvoorbeeld over een man uit Oss die zijn gemeente overspoelde met 323 Wob-verzoeken in nog geen zeven weken tijd, waarvan 71 op één dag, en die bij het duizendste verzoek een taart liet bezorgen met een smalend gedicht (ECLI:NL:RBOBR:2016:4371); over de Dordtse huisjesmelker, die reeds in voetnoot 12 voorbijkwam; over een man die onder het mom van een onderzoek een 'onnodig ruim en vaag geformuleerd' Wob-verzoek had ingediend bij alle ministeries, alle gemeenten en alle waterschappen, om maar zoveel mogelijk (bestuurlijke) dwangsommen te kunnen toucheren (ECLI:NL:RVS:2016:1841).

33 ECLI:NL:RBDHA:2024:3367, r.o. 13.10.

34 Een zeer bescheiden aantal waaraan alleen nog twee beroepen niet tijdig zouden kunnen worden toegevoegd.

35 Wij hebben enkele van de misdragingen van de heer Kleijn onder de aandacht gebracht van zowel de procureur-generaal bij de Hoge Raad als het OM. Die hebben daar echter niets mee willen doen.

Behalve een op zichzelf alleszins opzienbarend artikel in *Trouw* van vele jaren geleden³⁶ was er over deze rechter niet zo gek veel te vinden. Waarbij nog kwam dat de pagina met zijn beroepsgegevens in het daartoe bestemde register van de Rechtspraak uit de lucht was gehaald en nog maandenlang ontoegankelijk zou blijven. Wij tastten dus in het duister.

Mevrouw De Lange heeft uiteindelijk moeten erkennen dat haar rechtbank de pagina met de beroepsgegevens van de heer Kleijn niet op zwart had mogen zetten. Dat dit wel was gebeurd zou volgens haar³⁷ zijn te wijten aan

een medewerker P&O van de rechtbank die in december 2023 kennelijk per abuis niet op 'opslaan en publiceren' heeft geklikt, waardoor iemand die de gegevens van mr. Kleijn wilde raadplegen maandenlang een melding kreeg dat hij de pagina op een later moment nogmaals kon bezoeken omdat de gegevens bijgewerkt werden.

Een vreemd verhaal, al was het maar omdat er aan die pagina helemaal niets bleek te zijn veranderd toen deze weer in ere was hersteld³⁸. Wat daar verder echter ook van zij, toen de pagina vele weken nadat er uitspraak was gedaan eindelijk weer toegankelijk was gemaakt viel alles keurig op zijn plek. De heer Kleijn bleek in het verleden namelijk onder de heer Van Zutphen te hebben gediend toen deze laatste nog de president was van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBb). Hij had dus een zaak behandeld tegen zijn voormalige baas. Iets wat geheel en al in strijd is met de Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties van de Rechtspraak, maar waaraan deze rechter noch diens president, net zo min als in hoger beroep de Afdeling, ook maar de geringste boodschap heeft willen hebben. Wat overigens ook geldt voor de heer Van Zutphen zelf³⁹, die ik er ook daarna nog meermaals op heb betrappt dat hij een zaak door een goede bekende heeft willen laten behandelen⁴⁰.

---

36 In dit artikel, dat op 12 juni 2001 onder de titel 'Rechter wijst alle asielzoekers af' verscheen, werd de alleszins uitzonderlijke klacht besproken waarmee een aantal asieljuristen zich tot de rechtbank had gewend nadat zij (niet voor het eerst) hadden ervaren dat de heer Kleijn in zaken van asielzoekers opvallend vaak (namelijk altijd) tot een oordeel kwam dat uitviel in het nadeel van hun cliënten. Het had daardoor nauwelijks nog zin, aldus deze juristen, om een zaak die aan deze rechter werd toegedeeld op zitting te laten behandelen, hetgeen overigens nog werd versterkt doordat zij vonden dat de heer Kleijn ter zitting een 'weinig actieve' en 'ongeïnteresseerde' indruk maakte en 'amper vragen' stelde. De rechtbank zelf vond de klacht uiteraard onzin, want de heer Kleijn was 'juridisch een topper' die 'zoals iedereen hier' zijn werk 'uiterst serieus' nam. Hij heeft in de kwart eeuw die sindsdien is verstreken dan ook nog heel veel vreemdelingenzaken mogen doen – plus een enkele zaak tegen zijn voormalige baas.

37 Aldus mevrouw De Lange in een brief die zij mij op 31 mei 2024 heeft gezonden in antwoord op de klacht die ik ter zake heb ingediend.

38 Ook het internet beschikt over een geheugen. Via een website als web.archive.org kunnen eerdere versies van een (pagina van een) website dan ook vrij eenvoudig worden achterhaald. Mevrouw De Lange heeft overigens ook reeds erkend dat er indertijd helemaal niets aan de pagina is gewijzigd.

39 Een saillant detail in deze is dat de heer Van Zutphen indertijd als voorzitter van de NVvR nauw betrokken is geweest bij de totstandkoming van de leidraad. Er is dan ook vrijwel niemand die deze leidraad beter kent dan de man die daar thans zo graag aan voorbijgaat.

40 Een wat recenter voorbeeld daarvan deed zich enige tijd geleden nog weer voor in de zaken waaraan ik in voetnoot 3 heb gerefereerd. Die zaken waren toegedeeld aan een zekere Joyce Lie, die op X en op Instagram nogal actief is als Judge Joyce. Wij kwamen er al snel achter dat deze rechter voorheen samen met de heer Van Zutphen in de festivalraad van het Democratiefestival had gezeten en ook nog eens in de jury van de Klare Taalbokaal. Nadat wij haar daarmee hadden geconfronteerd heeft zij zich dan ook moeten verschonen. De zaken zijn vervolgens met grote vertraging alsnog door een andere rechter op zitting

Daniëlle Wenders

Een van de bijzitters van de heer Kleijn heb ik reeds genoemd. De andere was Daniëlle Wenders, een rechter-plaatsvervanger die is ondergebracht bij de Rechtbank Limburg en die er nu werd bijgehaald om een procedure waarin ondertussen werkelijk iedere elementaire rechtsregel was geschonden toch nog van enige geloofwaardigheid te voorzien⁴¹. Het is niet verstandig dat een dergelijke, nog betrekkelijk jonge rechter voor dit soort doeleinden wordt misbruikt. Ik heb ook het verleden van deze mevrouw nadien overigens nog maar even door een collega laten onderzoeken. Dat leverde een weinig geruststellend beeld op van een verstrengeling van belangen, waarbij de rol van rechter – een bijbaan – en die van jurist op een ministerie – haar dagelijks werk – soms wel wat al te soepel in elkaar overgaan⁴². Mevrouw Wenders weet dat deze informatie bij ons in veilige handen is zolang zij als rechter maar niet meer van zich doet spreken.

Kees Borman

Nadat de rechtbank eindelijk uitspraak had gedaan kreeg het circus bij de Afdeling een vervolg. Ongebruikelijk vlot zelfs, want er werd vrijwel meteen een datum bepaald voor een zitting. Die zo grote doortastendheid werd overigens niet aan de dag gelegd omdat men nu opeens inzag dat een kwestie waarin reeds bij een aantal onherroepelijke uitspraken was komen vast te staan dat een Hoog College van Staat evident onrechtmatig had gehandeld niet vlot genoeg kon worden behandeld. Waar het de Afdeling om ging was dat 'onze Reinier' zo snel mogelijk moest worden verlost van die zo vervelende kwestie. Daar gingen zijn matties bij de Raad van State dus wel even voor zorgen. De datum waarop de zitting zou moeten plaatsvinden viel middenin de zomer, zodat in ieder geval was gewaarborgd dat de Kamer en de parlementaire pers met vakantie zouden zijn. Op die ene dag zou bovendien niet alleen mijn eigen zaak, maar ook nog een drietal zaken waarin ik als rechtsbijstandverlener optrad voor cliënten⁴³ worden behandeld. Dat een aantal van die cliënten reeds een ander plan had voor de zomer, daaraan had men niet de geringste boodschap. Men wilde van mij af. Dat was het enige wat telde.

Het geldt als not done om de zaken die iemand als rechtsbijstandverlener doet op een hoop te gooien met een zaak van hemzelf⁴⁴. Dat was de Afdeling nu echter maar even vergeten en zij veegde de bezwaren die wij in deze hebben aangevoerd dan ook

---

behandeld. De Nationale ombudsman heeft inmiddels in al die zaken aan het kortste eind getrokken.

41 Mevrouw Wenders is in 2010 gepromoveerd op de doorwerking van de beginselen van behoorlijke rechtspleging in de bestuurlijke voorprocedures.

42 Dat is overigens, geheel los van wat er met mevrouw Wenders verder nog aan de hand is, sowieso reeds een van de neveneffecten van dat E-archief waarover ik het hiervoor heb gehad. Rechter-plaatsvervangers kunnen op een eenvoudige manier aan informatie komen waar anderen niet bij kunnen en waarmee zij dus in hun andere werkzaamheden – als advocaat bijvoorbeeld, of als jurist op een ministerie – hun voordeel kunnen doen.

43 Het ging daarbij om een tweetal zaken tegen de Nationale ombudsman en een zaak tegen een andere instantie. De ene zaak was al wat langer aanhangig dan de andere, maar deze werden nu plotsklaps allemaal rijp geacht om op zitting te worden behandeld. Anders dan te doen gebruikelijk vertikte de Afdeling het om daarbij rekening te houden met de verhinderdata van de betrokken cliënten.

44 Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat artikel 46b van de Wet RO, waarnaar ik ook reeds in voetnoot 28 heb verwezen, nu juist ook voor dit soort situaties is bedoeld. Zie Tweede Kamer, vergaderjaar 2010 – 2011, 32 891, nr. 3, blz. 52.

met het grootste gemak van tafel⁴⁵. Ook verder was zij de heer Van Zutphen overigens volop ter wille. Het meest opmerkelijke daarbij was nog wel dat mijn zaak bleek te zijn toegedeeld aan Kees Borman, die het voorzitterschap van de meervoudige kamer op zich zou nemen. Deze Kees Borman had als vice-president bij het CBb nog veel nauwer dan de heer Kleijn samengewerkt met de heer Van Zutphen, maar hij zou nu toch de juiste persoon zijn om te beoordelen of de heer Kleijn die zaak tegen hun beider voormalige president wel had mogen doen. Een volslagen idiote situatie, maar wat de heer Borman betreft was er niets aan de hand en dat vonden ook zijn collegae die daar vanuit de wrakingskamer een blik op hebben mogen werpen⁴⁶. Laat staan dat de heer Van Zutphen nu zelf maar eens zo verstandig was om aan te geven dat de schijn van partijdigheid er zo wel wat erg dik bovenop lag. Er waren dan ook nog heel wat wrakingsverzoeken voor nodig eer de heer Borman tot het inzicht kwam dat hij zijn biezen maar beter kon pakken⁴⁷. Dat heeft hij uiteindelijk gedaan, maar hij had toen al wel zijn stempel op de gehele voorbereiding weten te drukken⁴⁸.

Conny van Altena

Toen de heer Borman eindelijk had begrepen dat hij die zaak tegen de heer Van Zutphen toch echt niet kon doen nam een andere oudgediende, Conny van Altena, het stokje van hem over. Dat gebeurde pas kort voor de zitting, die mede daardoor nogal ongelukkig verliep nu zij er vrijwel geen benul van had waar de zaak over ging. Op zichzelf moeten we daar verder overigens geen al te groot punt van maken. Mevrouw Van Altena, die als staatsraad al bijna toe is aan haar 25-jarig jubileum, heeft het met al haar ervaring immers sowieso niet meer nodig om zich in de stukken te verdiepen en anders is er altijd nog wel de griffier die dit voor haar kan doen. Zij verkeert bovendien in de gelukkige omstandigheid dat de uitspraken die zij doet haar meestal rechtstreeks worden ingefluisterd door Onze Lieve Heer (en in een enkel geval zelfs door de heer Van Zutphen)⁴⁹. Het is dan ook een kniesoor die er over valt wanneer de

---

45 Opmerkelijk genoeg is de vermenging van al die zaken, waartegen ik mij van meet af aan heb verzet, mij later nog weer tegengeworpen door Eric Daalder, de huidige voorzitter van de Algemene kamer, die daarin een van de gedragingen zag die zouden moeten rechtvaardigen dat hij mij als rechtsbijstandverlener een beroepsverbod heeft opgelegd. Er zal verderop nog een aantal verdere voorbeelden volgen van de kolder waarmee hij dat beroepsverbod heeft opgetuigd.

46 Grappig genoeg was een van de leden van de wrakingskamer die zich over een dergelijk verzoek zou gaan buigen, Nanda Scholten, ook zelf werkzaam geweest voor het CBb. Zij zag onmiddellijk in wat de heren Kleijn en Borman maar niet wilden inzien en heeft zich dus keurig verschoond (ECLI:NL:RVS:2024:2558).

47 Ook deze wrakingsverzoeken zijn mij later nog weer tegengeworpen door de heer Daalder. Zie voetnoot 45.

48 Wij hebben zowel de vice-president van de Raad van State als het OM verzocht om het optreden van de heer Borman te onderzoeken. Die hebben dat echter niet willen doen.

49 Dit verklaart wellicht ook hoe het kan dat mevrouw Van Altena op jaarbasis in tot wel meer dan driehonderd zaken uitspraak heeft gedaan, waarbij zij die niet aflatende productie ook nog eens wist te combineren met het voorzitterschap van de Algemene kamer en vooral ook met heel veel bijbanen. Zo is zij ook nu nog raadsheer-plaatsvervanger bij diverse gerechten, lid van de Waarderingskamer, voorzitter van de Commissie van Beroep voor de geneesmiddelenreclame, plaatsvervangend voorzitter van het Centraal Tuchtcollege voor de Gezondheidszorg, voorzitter van de Commissie van Toezicht van de Van Coeverden Adriani Stichting, lid van de Commissie van beroep van Tucht recht Banken, lid van de Commissie van beroep van Dutch Securities Institute en lid van het Tuchtcollege Nederlands Register Vastgoed Taxateurs. Op zichzelf snappen wij natuurlijk best dat een staatsraad als

voorzitter van een meervoudige kamer geen enkele belangstelling blijkt te hebben voor een zaak waarvan hijzelf nog wel dacht dat er best wat op het spel stond.

In de onderhavige zaak was ik die kniesoor en ik vond het dus tamelijk storend dat deze mevrouw in het geheel niet wist waarover ik het had toen ik haar aandacht probeerde te vestigen op die 'circa 65' procedures van de heer Kleijn. Zoals ik het nog steeds best wel storend vind dat uit de uitspraak⁵⁰ die zij uiteindelijk heeft gedaan blijkt dat de toezegging waarmee zij zich er ter zitting van heeft afgemaakt – 'We zullen er naar kijken.' – niets waard bleek te zijn. Nu komt het natuurlijk wel vaker voor dat een rechtzoekende niet helemaal tevreden is over een uitspraak van een rechter⁵¹, dus dat er zich wat kanttekeningen bij die uitspraak laten plaatsen⁵² maakt nog niet dat die rechtzoekende dan meteen ook maar kan vinden dat hij geen enkele boodschap meer behoeft te hebben aan het gegeven dat de rechter heeft gesproken. Zeker in het bestuursrecht heeft die rechter bovendien nogal wat vrijheid bij het wegen van de feiten. Waar mevrouw Van Altena overweegt dat ik het verwijt van misbruik van de Woo niet zou hebben weersproken⁵³ kan ik dus wel menen dat alleen al uit het procesdossier, waarmee op zijn minst een verhuisdoos kan worden gevuld, blijkt dat ik dit nu juist tot in het laatste detail heb gedaan, maar dat rechtvaardigt nog niet dat ik haar uitspraak naast mij neerleg.

Dat alles wordt pas anders wanneer onomstotelijk blijkt dat de rechter de boel heeft besodemieterd en het aardige is dat zelfs een volslagen leek kan zien dat dit hier het geval is. Mevrouw Van Altena heeft namelijk een ongehoorde stommititeit begaan door het niet bij de zojuist geciteerde overweging te laten, maar daaraan toe te voegen dat '[d]e enkele verwijzing naar de vele producties die hij heeft aangeleverd – zonder enige concretisering – [...] niet als weerlegging [kan] dienen'. Hier valt zij op een lelijke manier door de mand, want die vele producties heb ik niet zomaar bij haar over de muur gegooid, maar worden een voor een besproken in een stuk van maar liefst 67 pagina's. Inderdaad, hetzelfde stuk dat de heer Kleijn indertijd met een smoes buiten de behandeling had gelaten. Iets wat zich dit keer bij de Afdeling herhaalde, op basis van ook nu weer een ongehoorde leugen.

Voor diegenen die juridisch wat meer onderlegd zijn laat het door mevrouw Van Altena gepleegde bedrog zich overigens op nog wel meer manieren onderkennen. Zo was de Afdeling al helemaal niet meer bevoegd om de zaak als zodanig nog langer te behandelen nadat zij had vastgesteld dat de rechtbank ten onrechte tot een niet-

---

mevrouw Van Altena, die op jaarbasis niet meer dan een kleine twee ton verdient (althans ontvangt), altijd wel wat van die bijbanen nodig heeft gehad om het einde van de maand te halen. Van het inkomen van haar echtgenoot, een voormalige rechtbankpresident, moest zij het immers niet hebben en het fraaie, met veel groen omgeven huis dat dit tweetal bewoont – het adres zal ik hier niet noemen, maar alleen al de straatnaam maakt dat een mevrouw Van Altena zich er helemaal op haar plaats zal voelen – is nu eenmaal goed voor nogal wat maandelijks lasten. Een en ander neemt niet weg dat mevrouw Van Altena weleens uit het oog lijkt te verliezen dat er in de zaken die zij als staatsraad behandelt veel op het spel staat voor de betrokken burgers, voor wie die zaken de veelal langdurige laatste fase vormen van een slopende juridische strijd. Het is veelzeggend voor het bedenkelijke niveau waarop er bij de Afdeling recht wordt bedreven dat een staatsraad dit soort zaken wel even op een achternamiddag meent te kunnen afdoen.

50 Het gaat in deze om een tweetal met elkaar samenhangende uitspraken, ECLI:NL:RVS:2024:4594 en ECLI:NL:RVS:2024:4595.

51 De precieze cijfers zijn mij niet bekend, maar statistisch gezien lijkt het daarbij meestal te gaan om de partij die de zaak heeft verloren.

52 In casu heb ik dat vrijwel meteen gedaan langs de weg van een commentaar dat u bijgaand aantreft als [bijlage 6](#). Kort samengevat komt dit commentaar erop neer dat mevrouw Van Altena met haar uitspraak zowel de feiten als het recht heeft verkracht.

53 ECLI:NL:RVS:2024:4594, r.o. 2.3.

ontvankelijkverklaring was gekomen⁵⁴. De eerste die dat meteen al onderkende was de advocaat en Woo-specialist Cornelis van der Sluis, die zich echter beperkte tot de voor iemand met zijn achtergrond toch wat magere constatering dat '[d]it [...] voer [is] voor de bestuursprocesrechtelijke [juristen] onder ons ...'⁵⁵. En nee, dit is niet het enige voorbeeld dat illustreert hoe mevrouw Van Altena zich onder de wet heeft uitgewrongen om het hoofd van 'onze Reinier' te redden. Zo had het feit dat de heer Van Zutphen de maatregel waarmee hij ons de Woo had ontnomen nog gauw heeft ingetrokken toen de rechter zich daar eindelijk over zou uitlaten er vanzelfsprekend nimmer aan in de weg mogen staan om die maatregel te beoordelen⁵⁶. Het zijn maar wat voorbeelden, want daarvan kan ik er nog verscheidene geven⁵⁷.

Al dat geklungel van die mevrouw Van Altena zou haar wellicht nog enigszins kunnen worden vergeven als we het hier niet zouden hebben over een zeer ervaren staatsraad met ook nog eens een uitermate dubieus verleden. Een verleden dat verklaart waarom wij haar nog weleens de moeder van het toeslagenschandaal willen noemen, en dat is bepaald niet positief bedoeld. Het was deze mevrouw Van Altena die in 2011 haar zegen gaf aan de 'alles-of-niets'-benadering van de Belastingdienst/Toeslagen⁵⁸. Met een uitspraak die als een standaarduitspraak is gaan gelden en die zowel in het eindadvies van de commissie-Donner⁵⁹ als in het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag⁶⁰ als uitermate bepalend wordt gezien voor het verdere vervolg dat dit schandaal heeft gekregen, maar die niet eens wordt genoemd in het reflectierapport dat de Afdeling zelf heeft geschreven. Een rapport dat tot stand kwam toen mevrouw Van Altena nog altijd de voorzitter was van de Algemene kamer, die al die zaken van die toeslagenouders heeft behandeld. De slager keurde weer eens zijn eigen vlees⁶¹.

Mevrouw Van Altena wordt niet graag aan het toeslagenschandaal herinnerd en dat geldt ook voor de Afdeling zelf. Waar de rol die zij in dat schandaal heeft gespeeld nu net zo zorgvuldig was weggepoetst neemt men het ons dan ook ten zeerste kwalijk dat wij dit verleden nu toch nog hebben opgerakeld⁶². Iets wat nog te begrijpen is ook nu het in zeker zin best bijzonder is dat zo'n mevrouw Van Altena, verantwoordelijk als zij is voor het leed dat zovelen is aangedaan, niet alleen nog steeds op haar plek zit, maar zich zelfs nog gewoon op straat kan vertonen. Men ziet het al voor zich dat het nakende afscheid van deze collega, die bij de Afdeling tot het meubilair behoort,

---

54 Zie immers artikel 8:115, eerste lid aanhef en sub a, van de Awb, welke bepaling mevrouw Van Altena welbewust heeft genegeerd. Anders dan in dit soort gevallen te doen gebruikelijk wordt deze bepaling in de uitspraak zelfs niet genoemd, hetgeen alleen nog maar duidelijker maakt hoezeer deze mevrouw de boel heeft besodemieterd.

55 Zie [nkoo.nl/actueel/2926422.aspx](https://www.nkoo.nl/actueel/2926422.aspx).

56 Zie immers artikel 6:19, zesde lid, van de Awb.

57 Wij hebben zowel de vice-president van de Raad van State als het OM geattendeerd op de onverholen wijze waarop mevrouw Van Altena, haar twee bijzitters en de griffier de zaak hebben vernachield. Die hebben daar echter niets mee willen doen.

58 ECLI:NL:RVS:2011:BR5166.

59 Adviescommissie uitvoering toeslagen, *Omzien in verwondering 2*, Den Haag, 2020, blz. 73.

60 In de paper *Alles of niets* van prof. mr. S.E. Zijlstra, die als bijlage bij het eindverslag van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag (*Ongekend onrecht*, Den Haag, 2020) is gevoegd, geldt de uitspraak van mevrouw Van Altena als de oudste uitspraak waarbij de Afdeling aan een evenredigheidstoets in de weg heeft gestaan (blz. 116).

61 Zie voor een kritische bespreking van het rapport het artikel dat Derk Venema en Iwan Wopereis onder de titel 'Rechterlijke reflectie na de toeslagenaffaire: herstel van het recht als dialoog' hebben gepubliceerd in het webmagazine LOCUS van de Open Universiteit (2022).

62 Zie in dit verband wederom voetnoot 45.

maar voor wie de leeftijd in zicht komt waarop ook zij zal moeten vertrekken, straks toch nog wordt opgeleukt door allerlei toeslagenouders die haar nog wel even willen bedanken voor het verwoesten van hun levens. Waarbij er mogelijk ook nog wel wat boeren zijn die zich daar graag bij zullen aansluiten⁶³. Dat heb je met zo'n mevrouw Van Altena. Doordat zij vrijwel overal verstand van heeft, heeft zij op zoveel gebieden de toon gezet dat de zaal waarin dat afscheid wordt gevierd nooit groot genoeg zal kunnen zijn om al die mensen te bevatten.

Kees Bangma

De puinhoop die mevrouw Van Altena van deze zaak heeft gemaakt is, zo bleek reeds, meteen ook ten koste gegaan van allerlei waarborgen die in de wet- en regelgeving zijn neergelegd, of het daarbij nu gaat om de Leidraad onpartijdigheid en nevenfuncties, artikel 46b van de Wet op de rechterlijke organisatie (Wet RO), de artikelen 6:19, zesde lid, 8:58, eerste lid, en 8:115, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) of de antimisbruikbepaling van de Woo. Ook in die zin hebben we het hier over een heel bijzondere uitspraak, die in de vakliteratuur best eens van een wat serieuzere annotatie zou mogen worden voorzien. Het is overigens wel aardig om in dit verband nog één ander voorbeeld te noemen, want dat brengt ons bij een van de bijzitters van onze Conny en zegt meteen ook veel over het functioneren van de Afdeling.

Een van de vragen die in hoger beroep moesten worden beantwoord is of de Nationale ombudsman zich met zijn beroep op artikel 4.6 van de Woo wel helemaal had gehouden aan de termijnen die zijn neergelegd in deze bepaling⁶⁴. Die termijnen zijn tamelijk strikt en uit de wetsgeschiedenis volgt dat de wetgever dit ook uitdrukkelijk zo heeft willen laten zijn. Om een beroep op de antimisbruikbepaling te kunnen doen moet het misbruik namelijk zo kennelijk zijn dat het er als het ware van afdruipt. Twee weken om dat misbruik te onderkennen waren wat de wetgever betreft dan ook ruimschoots voldoende en als er zich pas daarna iets zou voordoen waaruit het misbruik zou blijken dan zou daar onverwijld op moeten worden gereageerd. Om de Afdeling een handje te helpen heb ik in mijn hogerberoepschrift maar even een paar synoniemen van het begrip 'onverwijld' gegeven⁶⁵, zodat er alvast geen onduidelijkheid kon bestaan over de betekenis van dat begrip. Daarnaast heb ik om ieder verder misverstand voor te zijn ook nog maar even geciteerd uit wat stukken van de Tweede Kamer, waarin we het volgende kunnen lezen⁶⁶:

Naar aanleiding van de opmerkingen van de aan het woord zijnde leden is artikel 4.6 gewijzigd in de separaat met deze nota aan de Kamer gezonden nota van wijziging. In de nieuwe redactie van artikel 4.6 is opgenomen dat een bestuursorgaan een verzoek op grond van dit artikel alleen buiten behandeling kan laten als de beslistermijn van twee weken is verstreken, indien het bestuursorgaan eerder niet was ge[b]leken dat de verzoeker een ander doel heeft [dan] het verkrijgen van publieke informatie en het bestuursorgaan onverwijld besluit het

---

63 Denk bijvoorbeeld aan ECLI:NL:RVS:2022:128, een uitspraak die niet overal met evenveel enthousiasme is ontvangen.

64 Dat was overigens nauwelijks nog een vraag, want het is, wat de Afdeling daarvan ook moge hebben gevonden, volkomen duidelijk dat onze Nationale ombudsman die termijnen volledig aan zijn laars heeft gelapt.

65 Ik heb mij daarbij beperkt tot de volgende synoniemen: (1) aanstonds, (2) dadelijk, (3) direct, (4) instantelijk, (5) meteen, (6) ogenblikkelijk, (7) onmiddellijk, (8) onvertraagd, (9) prompt, (10) schielijk, (11) stante pede, (12) terstond, (13) zonder uitstel, (14) zonder verlet en (15) zonder verwijl.

66 Tweede Kamer, vergaderjaar 2013–2014, 33 328, nr. 12, blz. 45.

verzoek niet te behandelen (met andere woorden, daar niet nog eens twee weken of langer mee wacht)⁶⁷.

Ik ga de zaak nu niet nog weer overdoen, maar stel slechts vast dat de Afdeling met de uitspraak die zij in deze heeft gedaan wel wat erg gemakkelijk is heengestapt over de zo strikte termijnen die de wetgever zo welbewust heeft neergelegd in een wet van nog maar zeer recente datum⁶⁸. Dat geeft op zijn minst te denken.

Is dit een uitzondering? Nee, zo bleek ook onlangs nog weer uit een uitspraak die is gedaan door een van de bijzitters van mevrouw Van Altena, Kees Bangma. Een man die in 2022 staatsraad werd en daar nog altijd zo verbaasd over is dat hij zijn op zichzelf nogal bescheiden achtergrond probeert te compenseren met de wat geforceerde bekakte manier van praten die je wel vaker aantreft bij mensen die deze tongval niet van jongs af aan hebben meegekregen. De heer Bangma – nomen est omen – mocht onlangs helemaal in zijn eentje een zaak behandelen en wat doe je dan? Dan herschrijf je de wet. Tot verbazing ook nu van een Cornelis van der Sluis, die bij de betreffende uitspraak⁶⁹ opmerkte dat de termijn waar het dit keer om gaat – die van artikel 4.1, vijfde lid, van de Woo – toch echt een heel stuk fataler lijkt te zijn bedoeld dan de heer Bangma veronderstelt⁷⁰. Iets wat vrijwel onmiddellijk werd bevestigd door Marte van der Loop, die indertijd als wetgevingsjurist zeer nauw betrokken was bij de totstandkoming van de Woo⁷¹.

Wat we hier zien is dat bij de Afdeling een betrekkelijk onervaren staatsraad, helemaal in zijn uppie, maar wel meteen als hoogste rechter, zonder dit zelfs maar enigszins te motiveren een streep kan zetten door een termijn waarover de wetgever goed heeft nagedacht⁷². Dat zie ik een raadsheer bij de Hoge Raad niet doen. En wat het allemaal nog zoveel pijnlijker maakt is dat het ook nu weer gaat om een termijn die bedoeld was om de burger te beschermen. Zet dat maar eens af tegen de wijze

---

67 Waarbij ook de zin die tussen haakjes staat uit de Kamerstukken komt en dus geen toevoeging is van mij.

68 Zie voor een nadere toelichting de punten 30 tot en met 32 in de in voetnoot 52 genoemde brief.

69 Het gaat hier om een uitspraak van 14 januari 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:206).

70 Zie nkoo.nl/actueel/3198477.aspx?t=Termijn-van-preciseren-is-geen-fatale-termijn-55-Woo-kan-niet-omvatten-alles-over-mij.

71 Zie [linkedin.com/posts/cornelisvandersluis_de-termijn-van-twee-weken-waarbinnen-het-activity-7417201281443766272-PG-H/?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAAEuL_fYB36I422RA0LCL0VY9P8SJNLVTFBU](https://www.linkedin.com/posts/cornelisvandersluis_de-termijn-van-twee-weken-waarbinnen-het-activity-7417201281443766272-PG-H/?utm_source=share&utm_medium=member_desktop&rcm=ACoAAEuL_fYB36I422RA0LCL0VY9P8SJNLVTFBU).

72 Wat de zaak er nog net wat saillant op maakt is dat de Raad van State ons daags nadat de heer Bangma deze uitspraak had gedaan heeft verzocht om een precisering van een Woo-verzoek dat betrekking heeft op een aantal ontwikkelingen die hebben geleid tot het vervroegde vertrek van de heer De Graaf. De raad had dat verzoek aanvankelijk van tafel geveegd, maar moest het van de Rechtbank Midden-Nederland, die de opstelling van ons meest voorname Hoge College van Staat van de kwalificatie 'niet geloofwaardig' (!) heeft voorzien (ECLI:NL:RBMNE:2025:7434, r.o. 5), nu toch behandelen. De Raad van State is inmiddels tegen die uitspraak in hoger beroep gegaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van ... de Raad van State. Daarmee heeft de raad echter niet kunnen voorkomen dat hij een onderdeel van het verzoek nu toch zal moeten behandelen. Met het verzoek om precisering probeert de raad om daar nog zo lang mogelijk aan te ontkomen. Probleem is echter dat de termijn waarbinnen de raad ons om een dergelijke precisering had moeten vragen – zie immers artikel 4.1, vijfde lid, van de Woo – al ruimschoots was verstreken. Wat een gelukkig toeval is het dan dat de heer Bangma dit probleem nog net op tijd voor de Raad van State, die de werkzaamheden van de Afdeling bestuursrechtspraak altijd zo goed van zijn overige taken zegt te scheiden, heeft opgelost.

waarop de toeslagenouders zijn behandeld. Ik citeer nog één keer de commissie-Donner, die over de uitspraak van de ook toen alleensprekende – er had niet eens een zitting plaatsgevonden – mevrouw Van Altena uit 2011 het volgende heeft geschreven⁷³:

[De] risico's zijn geheel bij de toeslaggerechtigde gelegd. Hij is gehouden 'de voor de beslissing op de aanvraag benodigde informatie duidelijk, stellig en zonder voorbehoud te verstrekken' (art. 15, lid 2 Awir). Toeslagen heeft geen onderzoeksplicht ten aanzien van de aangeleverde informatie, maar mag daar zonder meer op afgaan.

De toeslaggerechtigde, die opdraait voor alles wat er maar mis kan gaan, tot aan de kleinste vergissing aan toe. Want ja, als het gaat om de burger dan is de wet voor een mevrouw Van Altena opeens heel duidelijk. Dan wel!

Maarten den Heyer

Ach ja, Kees Bangma. Die daar indertijd zat tezamen met die andere bijzitter, Maarten den Heyer. Dat deze twee heren welhaast symbool kunnen staan voor het amateurisme van de Afdeling blijkt ook nog uit twee andere incidenten die zich in de kwestie-Van Zutphen hebben voorgedaan. Incidenten waarvan de gemiddelde jurist alleen maar steil achterover kan slaan. Het eerste betrof beide heren. Die waren namelijk allebei gewraakt in een zaak van een van mijn cliënten die op dezelfde dag zou worden behandeld als die van mij. Deze behandeling kon nu uiteraard niet doorgaan, maar aangezien ik 's ochtends had gezien dat de zitting desondanks nog altijd werd aangekondigd ben ik op het aangegeven tijdstip toch maar even poolshoogte gaan nemen. Waarbij ik het ongetwijfeld gezellige onderonsje bleek te verstoren waarin de mrs. Van Altena, Bangma en Den Heyer de zaak van mijn cliënt wel even met alleen de gemachtigde van de heer Van Zutphen dachten te kunnen bespreken. Onder voorbijgaan aan dat wrakingsverzoek.

Rosa Uylenburg

Hoe dit verder is gelopen kunt u nalezen in de brief die ik naar aanleiding van dit voorval heb gezonden – en zie ook nu weer voetnoot 45 – aan Rosa Uylenburg, de voorzitter van de Afdeling (bijlage 7 (zie daarin met name de punten 16 tot en met 25)). Die deze gang van zaken vanzelfsprekend grondig had moeten onderzoeken, al was het wellicht passender geweest om dit te laten doen door de rijksrecherche. Mevrouw Uylenburg echter ... deed helemaal niets⁷⁴. We zijn nu ruim anderhalf jaar verder en ik heb nog altijd niets op die brief gehoord. Rosa Uylenburg, de frisse wind die zou gaan waaien na het vertrek van Bart Jan van Ettekoven⁷⁵, maar die al gauw niet meer dan een natte scheet bleek te zijn. Een poes die in een hoek ligt te snurken, terwijl de muizen aan haar voeten dansen. Als er iemand veel en veel te licht is voor haar functie dan is zij het.

Mevrouw Uylenburg was overigens ook nog goed voor dat tweede incident. Een niet minder pijnlijk voorval, dat erop neerkomt dat deze mevrouw, die bij de Afdeling

---

73 O.c., blz. 73.

74 Wij hebben zowel de vice-president van de Raad van State als het OM geattendeerd op de herhaalde weigering van mevrouw Uylenburg om dit soort misstanden te onderzoeken. Die hebben daar echter niets mee willen doen.

75 Zie bijvoorbeeld het profiel dat Hessel van Piekartz aan haar heeft gewijd – 'Nieuwe voorvrouw van de Raad van State wil signalen uit de samenleving eerder opvangen' – in *de Volkskrant* van 10 januari 2024.

verantwoordelijk is voor de toedeling van zaken⁷⁶ en die zelf vrijwel haar gehele werkzame leven heeft doorgebracht aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), aan welke universiteit zij ook nu nog als hoogleraar is verbonden, een zaak van een van mijn cliënten tegen de UvA bleek te hebben toegedeeld aan de hiervoor genoemde Maarten den Heyer, die niet alleen staatsraad is, maar daarnaast als universitair hoofddocent op de loonlijst staat van ... de UvA. Pardon? Jawel, u leest het goed. Op dus maar weer naar de wrakingskamer⁷⁷.

De mrs. ... (vul maar in)

De wrakingskamer. Ik denk dat ik zo'n beetje alle staatsraden die daarvan deel uitmaken al wel een keer heb ontmoet. Dat het indienen van die verzoeken geen zin had wist ik overigens op voorhand, want de wrakingskamer van de Afdeling had al decennialang geen enkel wrakingsverzoek ingewilligd en dat zou nu echt niet gaan veranderen. Soms doe je er echter toch gewoon goed aan om met zo'n verzoek te markeren dat er iets niet in de haak is. Een vergelijkbaar lot trof trouwens de herzieningsverzoeken die ik later nog heb ingediend⁷⁸. Een voor mijzelf en een voor een cliënt. Bij de behandeling van dat van mijzelf zag Erik Minderhoud, de voorzitter van de meervoudige kamer, ook zelf wel in dat mevrouw Van Altena de plank nogal fors had misgeslagen, maar een onjuiste rechtsopvatting kon nu eenmaal geen grond zijn voor herziening⁷⁹ en ook aan de overige gronden die ik had aangevoerd ging hij maar liever voorbij⁸⁰. Het is allemaal tekenend voor een cultuur waarin het doel niet is dat er recht wordt gesproken, maar waarbij vooropstaat dat de Afdeling nooit, maar dan ook nooit eens een fout maakt – laat staan dat zij zal erkennen dit te hebben gedaan⁸¹. De toeslagenouders weten daar helaas alles van. Eer de Afdeling onder grote maatschappelijke druk was teruggekeerd van de veel te hardvochtige lijn die zij in 2011 had ingezet waren er immers maar liefst acht jaar verstreken. Het aantal slachtoffers liep toen al in de duizenden en wij hebben er ook nog eens een miljardenstrop aan te danken die door ons allen zal moeten worden opgebracht. De

---

76 Zie immers artikel 14, tweede lid, van de Regeling toedeling zaken Afdeling bestuursrechtspraak 2020.

77 Zie nogmaals voetnoot 45.

78 Dit zijn de twee herzieningsverzoeken waarover de heer De Graaf in de webversie van zijn jaarverslag heeft geschreven dat deze moeten worden gezien als een uiting van misbruik van recht. Een doodzonde voor een vice-president van de Raad van State, die zich uiteraard nimmer mag uitlaten over een zaak die nog onder de rechter is en die daarmee nog maar weer eens heeft laten zien hoe ongewenst het is dat de Afdeling nog altijd deel uitmaakt van dit Hoge College van Staat.

79 Op zichzelf is die stelling vanzelfsprekend juist en kan ik deze dus slechts onderschrijven. In de kwestie-Van Zutphen is wat ons betreft echter geen ruimte voor welke onjuiste rechtsopvatting dan ook en zulks al helemaal niet wanneer de mevrouw aan wie wij deze onjuiste rechtsopvattingen hebben te danken zo'n beetje de meest ervaren staatsraad is waarover de Afdeling beschikt. Zolang de bedrijfsarts haar niet naar huis heeft gestuurd blijft zij verantwoordelijk voor de fouten die zij heeft gemaakt en zullen deze fouten, linksom of rechtsom, een correctie moeten ondergaan.

80 Zie voor een wat uitgebreider commentaar op deze uitspraak – ECLI:NL:RVS:2025:4006 – de brief die ik ter zake aan de heer Minderhoud heb gezonden ([bijlage 8](#)).

81 Zie in dit verband het zogeheten reflectierapport dat de Raad van State in 2021 onder de titel *Lessen uit de kinderopvangtoeslagzaken* heeft doen verschijnen. Die titel is overigens in zoverre goed gekozen dat de rol van de Afdeling nogal wordt opgepoetst in dat rapport, waarna zij daar zo van is gaan glimmen dat al het licht dat van buitenaf op die rol is geworpen moeiteloos kon worden teruggekaatst naar eenieder die het heeft gewaagd om met kritiek te komen.

dadert hebben namen.

Heleen Kerstens

Voordat ik nog wat nader stilsta bij die Afdeling ontkom ik er niet aan om nog één naam te noemen. Die van Heleen Kerstens, senior rechter bij de Rechtbank Den Haag. De rechtbank die de zeven (en dus niet de 'circa 65') meer inhoudelijke beroepen tegen de besluiten die de Nationale ombudsman op onze eigen Woo-verzoeken had genomen nog altijd moest behandelen. De rechtbank vertikte het echter om dat te doen omdat zij ook zelf wel wist dat deze beroepen niet anders dan gegrond konden worden verklaard, waarmee er helemaal niets meer van het misbruikverzinsel van de heer Van Zutphen zou overblijven. Het voorspelbare trucje was dan ook dat er net zolang met die behandeling werd gewacht tot de Afdeling het misbruikverhaal zou hebben bevestigd, waarna de beroepen niet-ontvankelijk zouden kunnen worden verklaard omdat het misbruikverhaal inmiddels was bevestigd. Een cirkelredenering die weliswaar wel wat erg eenvoudig kan worden voorzien, maar die zo'n beetje de enige uitvlucht bood waarmee de rechtbank nog kon voorkomen dat het misbruikverhaal alsnog door die beroepen zou worden doorkruist.

De rechter die zich voor dit opzetje leende was mevrouw Kerstens. Die deed braaf wat haar was opgedragen en verklaarde de beroepen dus allemaal niet-ontvankelijk⁸². Er lag inmiddels echter ook nog een beroep tegen een besluit van de Nationale ombudsman waarbij deze mij nu al voor derde achtereenvolgende keer voor een half jaar als gemachtigde had geweigerd. Dat pakte mevrouw Kerstens dus meteen maar even mee. Zij bestond het daarbij om haar uitspraak, die uiteraard in mijn nadeel uitviel, te motiveren met een overweging die gerust als een dieptepunt in de geschiedenis van de Nederlandse rechtspraak mag worden beschouwd. Die overweging namelijk luidt als volgt⁸³:

De rechtbank is van oordeel dat het niet anders kan dan dat het eiser duidelijk is op welk gedrag de No de ernstige bezwaren baseert. Naar het oordeel van de rechtbank is dit zodanig evident dat de No dit niet behoefde te specificeren.

Ik denk maar zo dat een zekere Vladimir Poetin zich vergenoegd in de handen zal wrijven wanneer hem ter ore komt dat een rechter die een van de bijzitters was in de zaak rond het neerschieten van de MH17 zich in deze uitspraak heeft bediend van een motivering waar zelfs de rechters die de opposanten van de door hem zo bewonderde Jozef Stalin van een enkeltje Siberië voorzagen een puntje aan kunnen zuigen.

Opgemerkt zij nog dat mevrouw Kerstens en passant ook nog maar even is komen aanzetten met de volstrekt ongefundeerde beschuldiging dat ik de heer Van Zutphen en zijn medewerkers niet slechts zou hebben beledigd, maar zelfs zou hebben bedreigd⁸⁴. Wij hebben de drie brieven waarnaar zij in dit verband in haar uitspraak verwijst – en waarvan er twee, maar dat geheel terzijde, niet afkomstig zijn van mij, maar van de vorige voorzitter van Stichting de Verbeelding – gepubliceerd op onze website⁸⁵. Iedereen kan zo met eigen ogen vaststellen dat daar geen woord van

---

82 Zie onder meer ECLI:NL:RBDHA:2025:10845.

83 ECLI:NL:RBDHA:2025:10882, r.o. 5.2.

84 Idem, r.o. 5.3.

85 Zie vrblng.nl/de-door-heleen-kerstens-genoemde-stukken/.

bedreiging in staat⁸⁶. Mag een zo verregaande, ronduit lasterlijke⁸⁷ beschuldiging wellicht met iets meer feiten worden onderbouwd⁸⁸?

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State

Terug naar de Afdeling, waar la crème de la crème van onze bestuursrechtspraak zich heeft verzameld. Want wat zegt u inmiddels van bovenstaand lijstje? En wat vindt u van de feiten, want feiten, dat zijn het, die daarin worden genoemd? Feiten die zich wel wat erg vaak hebben voorgedaan bij de zo merkwaardige instantie die in ons land op het gebied van de algemene bestuursrechtspraak de rol van hogerberoepsrechter én hoogste rechter vervult. Het wereldje der juristen zou op zijn kop staan wanneer de enige echte hoogste rechter van ons land, de Hoge Raad, zich ook maar een fractie van die feiten zou permitteren, laat staan dat het toeslagenschandaal zich daar had kunnen voordoen. Het maakt dan ook nogal wat uit of je met de ene dan wel met de andere hoogste rechter hebt te maken. Dat heeft een heleboel oorzaken, waarvan ik er, zonder te streven naar volledigheid, een drietal noem.

Een eerste oorzaak van het grote verschil in kwaliteit van het werk dat door de Hoge Raad wordt geleverd en dat van de Afdeling is gelegen in die merkwaardige dubbelrol van deze laatste instantie. Waar een zaak niet eerder door de Hoge Raad wordt behandeld dan nadat deze reeds aan alle kanten door eerst een rechtbank en vervolgens een gerechtshof is bekeken komt de Afdeling immers al direct in beeld nadat een rechtbank uitspraak heeft gedaan. Dat leidt er niet alleen toe dat de Afdeling zich moet buigen over een allegaartje aan zaken waarbij rijp en groen om de aandacht vechten, maar heeft met name ook gevolgen voor de vragen die moeten worden beantwoord. De Afdeling behandelt een zaak namelijk in volle omvang, terwijl de Hoge Raad uitgaat van de feiten zoals deze zijn vastgesteld door de lagere rechters. Anders dan bij de Afdeling het geval is kan de Hoge Raad zich daardoor volledig richten op de strikt juridische kant van de zaak. De vraag dus of de wet op de juiste manier is uitgelegd, het recht correct is toegepast, de fundamentele rechtsbeginselen in acht zijn genomen. Werk van juridische specialisten, waar de Afdeling meer iets heeft van een huisartsenpraktijk.

Dat verschil in niveau zien we terug in de achtergrond van de rechters. Oorzaak nummer twee. Bij de Hoge Raad gaat het daarbij vrijwel altijd om echte rechters, veelal de toppers in hun vak, die zich verbonden weten aan een echte gerechtelijke instantie. Bij de Afdeling ziet dat er heel anders uit. Het is dan ook alleen nog vanuit een historisch perspectief te begrijpen dat de hoogste algemene bestuursrechtspraak in ons land is toevertrouwd aan een instantie die geen deel uitmaakt van de reguliere

---

86 Dat de kwestie-Van Zutphen inmiddels bedreigend is voor nogal wat mensen betekent uiteraard geenszins dat wij ons schuldig zouden maken aan bedreiging in de zin van het Wetboek van Strafrecht. Datzelfde geldt voor belediging. Onze kritiek is scherp en als ik, zoals ik dat welbewust al wel vaker heb gedaan, iemand als de heer Kleijn een oplichter noem dan doe ik dit in de wetenschap dat een dergelijke kwalificatie zich ook in strafrechtelijke zin geheel en al laat rechtvaardigen.

87 Wij hebben ook dit feit onder de aandacht gebracht van zowel de procureur-generaal bij de Hoge Raad als het OM. Die hebben daar echter niets mee willen doen.

88 Sowieso wordt er tegenwoordig wel erg vaak gepiept over bedreiging. Ik ken tal van mensen die in uitvoerende functies werkzaam zijn in de zorg of bij de politie en heb vanuit mijn eigen werkervaring ook zelf uitgebreid kennisgemaakt met de uitvoeringspraktijk in instellingen voor verstandelijk gehandicapten, jongerencentra, bajessen, TBS-klinieken en de psychiatrie. Als u wilt weten wat bedreigd worden inhoudt dan moet u vooral maar eens uw licht gaan opsteken bij de mensen die werken op dat soort plekken, waar het overigens ook maar al te vaak niet bij alleen maar wat woorden blijft.

rechterlijke organisatie en is opgehangen aan een uit 1531 stammend Hoog College van Staat dat wordt voorgezeten door de Koning, die de staatsraden benoemt en beëdigd en zo nu en dan op een etentje vergast in een van zijn paleizen. Waarbij die staatsraden niet zelden niet eens een achtergrond hebben als rechter, maar wel met elkaar delen dat zij zich gedurende hun veelal glanzende carrières het perspectief hebben eigengemaakt van de overheid, die zij al hun gehele werkzame leven zo trouw hebben gediend. Leg het in het buitenland maar eens uit dat het nu juist deze mensen zijn die in ons land in geschillen tussen overheid en burger zijn uitverkoren voor de rol van onpartijdige en onafhankelijke (hoogste) rechter. Ik denk dat alleen een Chinees en een Noord-Koreaans (en misschien een enkele Belg⁸⁹) dat zullen kunnen snappen.

En dan is er ook nog een derde oorzaak die hier moet worden genoemd. Een oorzaak die is gelegen in de grote verschillen die bestaan tussen de rechtsgebieden waarop de Hoge Raad dan wel de Afdeling actief is. Bij de Hoge Raad gaat het daarbij om het civiel recht, het strafrecht en het belastingrecht, allemaal rechtsgebieden die in hoge mate gecodificeerd zijn, waarvan de beginselen veelal reeds vorm hebben gekregen onder de oude Romeinen en die worden beheerst door een heldere en consistente jurisprudentie. Heel wat anders dus dan het algemene bestuursrecht waar de Afdeling zich op richt. Een rechtsgebied van betrekkelijk recente datum, met rommelige wetten en met jurisprudentie die, mede dankzij de Afdeling zelf, alle kanten op gaat. Een rechtsgebied bovendien dat vorm krijgt aan de hand van uitermate vage normen. Het is in het bestuursrecht de marginale toetsing die de klok slaat. Dat is tot daaraan toe als het gaat om de vraag of een gemeente het mijn buurman heeft kunnen toestaan om een dakkapel te bouwen. Op het moment dat ik word beschuldigd van misbruik van de Woo of te horen krijg dat ik als rechtsbijstandverlener mijn vak niet meer mag uitoefenen zou ik echter toch maar liever zien dat er iets meer wordt gedacht in termen van feiten en bewijzen. Bij de Afdeling behoeft je daar niet op te rekenen.

Dat de Afdeling maar matigjes functioneert en dat het recht er in piepkleine lettertjes wordt geschreven is uiteraard al vele, vele jaren bekend. Een van de lessen die wij met elkaar uit het toeslagenschandaal hadden zullen, en nog altijd zullen moeten, leren is dan ook dat de bestuursrechtspraak eens even stevig moet worden opgeschud. Een kabinet dat in het recente verleden goed was voor veel gedoe en slechts weinig resultaten nam zich bij zijn aantreden dan ook voor om de Afdeling te verzelfstandigen⁹⁰. Een voornemen waarvoor de efemere leider van een niet minder efemere partij, een zekere Pieter Omtzigt⁹¹, zich indertijd sterk heeft gemaakt, maar

---

89 De Raad van State is een van de collaterale raden van keizer Karel V, die indertijd heerste over de Habsburgse Nederlanden. Onze zuiderburen zitten daardoor met dezelfde erfenis.

90 Aldus het regeerprogramma van het kabinet-Schoof op bladzijde 84. In het coalitieakkoord van het kabinet-Jetten zien we daar geen woord meer van terug.

91 De door ons om zijn vasthoudende inzet rond het toeslagenschandaal nog altijd zeer gewaardeerde Pieter Omtzigt, die wat ons betreft, net als een Renske Leijten, bij uitstek geschikt zou zijn om het instituut van de Nationale ombudsman uit het dal te halen waarin het door toedoen van de heer Van Zutphen is beland, kan in zekere zin al evenzeer tot de slachtoffers van de kwestie-Van Zutphen worden gerekend. Dat zit als volgt. Nadat een van de Kamerleden die op zijn slippers een zetel hadden bemachtigd, Sander van Waveren, die kwestie in een gesprek dat ik met hem had eerst nog 'een smoking gun' had genoemd die zeker gevolgen moest gaan hebben werd er reeds kort daarna van de ene op de andere dag niet meer gereageerd op mailtjes en telefoontjes. Toen het vervolgens ook van de zijde van de heer Omtzigt volledig stil bleef hebben wij een hongerstaking aangekondigd die meteen na het meireces voor de deur van diens woning zou gaan plaatsvinden om hem te herinneren aan zijn oude idealen. Dat leek eerst nog bluf, maar dit veranderde toen de Enschedese politie ons in de week voor het meireces het groene licht gaf. Kort nadat ook de heer Omtzigt daarover was geïnformeerd overviel hij zelfs zijn naaste omgeving met de

dat door diens opvolger met hetzelfde gemak werd ingewisseld voor wat tijdelijk geld voor de cellen van Ingrid Coenradie. Het is het verhaal van NSC in een notendop.

Eric Daalder

De Afdeling, gewend als zij er aan is dat zij, met de nauwelijks verholen steun van zowel de voorzitter als de vice-president van de Raad van State⁹², vrijwel iedere storm overleeft, koestert ondertussen het pluche waarin de hoogedelgestrengere heren en dames staatsraden zich zo graag nestelen. Onder hen ook een man die ik in bovenstaande, verre van complete opsomming nog niet eens heb genoemd, maar die er wat mij betreft meer dan enig ander verantwoordelijk voor is (en zal moeten worden gehouden) dat de kwestie-Van Zutphen zo volledig heeft kunnen ontsporen. De man ook die als voormalig plaatsvervangend landsadvocaat als geen ander de probleemwolf personifieert waarover Ellen Pasman het had in haar veelgeprezen lezing⁹³. Ik ga hier niet herhalen wat er allemaal mis is met de heer Daalder, want daarmee bent u reeds bekend dankzij de aangifte die ik op 17 november 2025 tegen hem heb gedaan namens de stichting, meerdere van onze cliënten en mijzelf ([bijlage 9](#)). De kern van de zaak is dat hij vooral op basis van zijn eigen frustraties een bevoegdheid heeft misbruikt die hij zelf niet eens heeft⁹⁴, te weten om mij als rechtsbijstandverlener, voor nu én voor de toekomst, de deur te wijzen bij de Afdeling. Voor de verdere details leest u de aangifte waarbij wij dit ambtsmisdrif onder uw aandacht hebben gebracht er nog maar even op na. Waar ik u nog wel nadrukkelijk aan herinner is de wijze waarop die aangifte is afgedaan door een van uw medewerkers, een zekere Bibiane Vroegindewey. Die bestond het namelijk om mij al na twee uur per kerende e-mail⁹⁵, en zulks namens uw college, een door haarzelf

---

mededeling dat hij na het reces niet meer zou terugkeren in de Tweede Kamer. Of het een met het ander verband houdt zullen we waarschijnlijk nooit weten. Wat we wel weten is wat er verder is geworden van NSC.

92 Zie bijvoorbeeld de tafelredes die beide heren hebben gehouden toen de heren en dames staatsraden op 18 september 2024 ten paleize werden ontvangen voor het etentje dat hen zo nu en dan ten deel valt (<https://www.raadvanstate.nl/publicaties/toespraken-vice-president/toespraak-diner-leden-van-rvs-bij-koning/>).

93 Zie [youtube.com/watch?v=Ys__2fdIQ7k](https://www.youtube.com/watch?v=Ys__2fdIQ7k)). Het is overigens niet onaardig om in dit verband te vermelden dat ik momenteel een tuchtzaak heb lopen tegen mevrouw Pasman waarin de vraag centraal staat hoe het kan dat een advocaat die zo goed ziet wat er mis is bij de Afdeling ervoor terugdeinst om daar iets aan te doen zodra er namen (moeten) worden genoemd. De zaak wordt later dit jaar behandeld door de Raad van Discipline.

94 Op basis van artikel 8:25, eerste lid, van de Awb is het mogelijk om een rechtsbijstandverlener als gemachtigde te weigeren. Zoals uit de wetsgeschiedenis blijkt en vrij recent nog weer door de Hoge Raad is bevestigd (ECLI:NL:HR:2020:1730 en ECLI:NL:HR:2021:141) gaat het daarbij echter om een bevoegdheid van de rechter die de zaak behandelt waarin deze rechtsbijstandverlener optreedt en uitdrukkelijk niet om een bevoegdheid van de instantie waarbij die zaak aanhangig is. Dit volgt overigens ook uit jurisprudentie van de Afdeling zelf (ECLI:NL:RVS:2021:1061). Het is bij de Afdeling, voor zover ik dat heb kunnen nagaan aan de hand van de talloze uitspraken die zij de afgelopen decennia heeft gedaan, weliswaar nog niet eerder voorgekomen dat de inderdaad ook wel zeer uitzonderlijke stap om een rechtsbijstandverlener als gemachtigde te weigeren is gezet, maar zij heeft in 2021 wel een uitspraak gedaan waarin zij uitlegt hoe artikel 8:25, eerste lid, van de Awb moet worden verstaan. De Afdeling stelt daarin nadrukkelijk dat '[d]e beslissing tot weigering op grond van artikel 8:25, eerste lid, van de Awb is voorbehouden aan de rechter die is belast met de behandeling van de zaak waarin de in die bepaling genoemde ernstige bezwaren rijzen' (r.o. 5.12).

95 In welk verband ik mijn waardering voor de werklust van deze medewerker overigens niet

ondertekende brief te zenden waarbij zij mij plompverloren niet slechts liet weten dat u niet meer zou reageren op brieven die betrekking hebben op de kwestie-Van Zutphen, maar ook nog eens dat dit zou gelden voor 'het hele Openbaar Ministerie'. Daarover het volgende.

Bibiane Vroegindewey

De reactie van mevrouw Vroegindewey kwam reeds zo vlot dat deze mij alleen daarom al verraste. Hoewel ik, afgaande op haar LinkedIn-profiel, aanzienlijk minder thuis ben in het straf(proces)recht dan zijzelf viel het mij bovendien op dat zij met die reactie een wel zeer merkwaardige invulling gaf aan een bevoegdheid die zij niet heeft nu zij zelf helemaal niet gaat over de vraag of een aangifte tot een vervolging moet leiden⁹⁶. En verder was mij ook nog geen eerder geval bekend waarin er een dergelijke invulling wordt gegeven aan nog weer een andere bevoegdheid van dit keer uw college⁹⁷, te weten die tot het geven van algemene en bijzondere aanwijzingen voor de wijze waarop het Openbaar Ministerie (OM) zijn taken en bevoegdheden uitoefent. Het kwam mij voor dat het vrij uitzonderlijk is dat een dergelijke aanwijzing thans werd gegeven voor een wel zeer bepaalde categorie van zaken, te weten alles wat ook maar enigszins verband houdt met de kwestie-Van Zutphen. Een categorie van zaken waarin toch al heel wat was gebeurd wat het daglicht niet verdraagt en waarin ook nog van alles aan het licht zou kunnen komen. Ik zou haast zeggen dat het hier gaat om een precedentloze maatregel, zoals er al wel meer precedentloos was in die steeds vreemder wordende kwestie. Dat alles bij elkaar opgeteld maakte uiteraard dat ik toch maar even een wat nauwkeuriger blik op het LinkedIn-profiel van mevrouw Vroegindewey heb geworpen om te achterhalen waar het zo doortastende optreden van deze mevrouw vandaan kwam. Dat werd mij al gauw duidelijk. Zij bleek haar loopbaan namelijk te zijn begonnen als advocaat bij het kantoor Pels Rijcken, waar de heer Daalder indertijd de plaatsvervangend landsadvocaat was. Het was niet voor uw college dat zij die aangifte van tafel had geveegd. Dat had zij gedaan voor haar oude baas.

Rinus Otte

Mevrouw Vroegindewey is niet zomaar een van uw medewerkers. Zij is uw hoofd Bestuurlijke en Juridische Zaken. Waarmee de kwestie-Van Zutphen nu ook de top van het OM heeft bereikt. Dankzij de informatie die u reeds eerder over die kwestie had ontvangen wist u, of behoorde u te weten, hoe gevoelig deze is. Dat maakt het des te zorgwekkender dat u niet heeft weten te voorkomen dat een zo naaste medewerker deze onvoorstelbare uitglijder heeft gemaakt en wat misschien nog wel erger is, u heeft daar tot op heden ook nog geen afstand van genomen. Ik zal het er verder maar niet meer inwrijven, maar als dit ooit nog tot vragen gaat leiden dan heeft ook u nog heel wat uit te leggen.

---

onder stoelen of banken zal steken, want het verdient op zichzelf natuurlijk alle waardering dat mevrouw Vroegindewey haar lunchpauze heeft willen opofferen om mij in reactie op de aangifte die ik haar secretariaat om 12.22 uur had doen toekomen al om 14.29 uur een brief te zenden waarbij zij de verschillende aangevers laat weten dat zij verder niets meer van het OM hebben te verwachten.

⁹⁶ Ik veronderstel u op zijn minst enigszins bekend met de bepalingen die daaromtrent zijn neergelegd in het Wetboek van Strafvordering, zodat ik deze hier niet behoef te herhalen.

⁹⁷ Zie immers artikel 130, zesde lid, van de Wet RO.

Margreet Fröberg en Heleen Rutgers

Mevrouw Vroegindewey is niet de enige en ook zeker niet de eerste die bij het OM rond de kwestie-Van Zutphen wat inschattingsfoutjes heeft gemaakt. Dat geldt namelijk ook voor het hoofd van het arrondissementsparket Den Haag, Margreet Fröberg, en dat van het parket Midden-Nederland, Heleen Rutgers. Deze laatste zou ik dit niet te veel willen aanrekenen, want zij zit er nog maar net en zij had het meteen al druk genoeg met het opruimen van de scherven die u met elkaar heeft veroorzaakt in het zo ongelukkig verlopen proces tegen een wat bekendere Nederlandse zanger. Mevrouw Fröberg daarentegen heeft het er niet best afgebracht bij de behandeling van de aangiftes die wij hebben gedaan tegen enkele hoofdrolspelers in de kwestie-Van Zutphen⁹⁸. Laat ook daar geen misverstand over bestaan.

De aangifte tegen mijzelf

Opmerkelijk genoeg bleek het parket van mevrouw Fröberg opeens wel heel hard te kunnen gaan lopen toen er vanuit de Raad van State aangifte werd gedaan tegen mij. Een ronduit krankzinnige aangifte, die het OM echter desalniettemin heeft opgepakt en in het verlengde waarvan ik afgelopen juli zo uit het niets te horen kreeg dat ik hals over kop naar Nederland moest komen om te worden aangehouden en verhoord ([bijlage 10](#)). Dat kwam u ook toen al op een opgestoken middelvinger te staan ([bijlage 11](#)) en het is op zichzelf natuurlijk verstandig dat het OM die keutel vervolgens al zo vlot weer heeft ingetrokken⁹⁹, maar dit laat onverlet dat er nog heel wat losse eindjes zijn die nog even netjes zullen moeten worden afgehecht. Want wie, om maar eens wat te noemen, heeft indertijd deze valse aangifte gedaan en wat gaat dat voor gevolgen hebben? Mevrouw Fröberg hult zich sinds die wat oververhitte zomermaand in een oorverdovend stilzwijgen en een klacht over dat gedrag heeft u, hoewel daartoe wettelijk verplicht, niet willen behandelen. Had ik al gezegd dat ook het OM in de kwestie-Van Zutphen nog heel wat heeft uit te leggen?

Edwin Bleichrodt

U ziet het, het is niet alleen de rechtspraak die er in deze niet al te best van afkomt, het is ook het OM dat al meermaals fors is verdwaald. Dat zou het land dat ik mijn tweede vaderland mag noemen niet zo gemakkelijk zijn overkomen. In Frankrijk is zowel de zittende als de staande magistratuur nog altijd op een waarlijk onafhankelijke wijze georganiseerd en het kan hier dus ook maar zo gebeuren dat een voormalige president de bak indraait. Wat mooi is, want waar zouden de Verenigde Staten straks zijn als dat land niet kan vertrouwen op de onafhankelijkheid van haar instituties. Checks and balances, the rule of law, zelfs een Eric Daalder heeft er al eens een boekje over geschreven dat hij kennelijk zelf niet heeft gelezen¹⁰⁰. In Nederland zijn we wat meer geneigd om te denken dat de mensen uit het wereldje van ons kent ons nog gereformeerder zijn dan de dominee van de kerk die zij elke

98 Zie de voetnoten 29, 35, 48, 57, 74 en 87.

99 Net op het moment dat ik de laatste hand legde aan deze brief is de aangifte, nadat wij er ruim een half jaar niets meer over hadden vernomen, in die zin nog weer opgeleefd dat een tweetal bestuursleden van onze stichting opeens een oproep ontving van de Haagse politie om 'als getuige te worden verhoord'. Deze intimiderende vertoning is illustratief voor de paniek die inmiddels her en der heeft toegeslagen. Het moge duidelijk zijn dat wij van dit soort oprispingen niet zijn gediend en met harde hand zullen optreden tegen eenieder die het nog waagt om met ook maar een vinger naar ons te wijzen.

100 Daalder, E.J., *President Trump en de rule of law*, Den Haag, 2021.

zondag bezoeken. Wij kunnen het ons alleen daarom reeds dan ook nauwelijks voorstellen dat een Reinier van Zutphen in de fout is gegaan, al kennen we hem al wat langer en weten we (dus) wel beter.

Iemand die deze houding bij uitstek representeert is Edwin Bleichrodt, die ik een jaar of dertig geleden al eens leerde kennen als de jonge advocaat die hij toen nog was. Een aardige vent, ook toen al, en iemand die anders dan een Conny van Altena niet alleen over de juiste familie- en/of huwelijksbanden beschikt, maar ook nog eens over een goed stel hersens. Meer nog dan u zou de heer Bleichrodt le flic des flics moeten zijn, degene die er als geen ander op toeziet dat de rechterlijke macht zijn rangen zuiver weet te houden. In een rechtsstaat kan en mag de rechterlijke macht immers alleen door zichzelf worden gecontroleerd, want anders is er van onafhankelijkheid geen sprake. Dat is geen privilege, maar een verplichting. Een verplichting die met zich meebrengt dat een rechter wordt aangepakt als deze liegt zoals de heer Kleijn dit heeft gedaan, haar positie misbruikt zoals mevrouw De Lange dit heeft gedaan of zichzelf (en haar collegae) te schande maakt zoals mevrouw Kerstens dit heeft gedaan. Het zijn dit soort rechters die de heer Bleichrodt ter verantwoording behoort te roepen bij de vierde kamer van de Hoge Raad, zodat zij en ook anderen daarvan kunnen leren. Een rol die hij helaas verzaakt¹⁰¹.

Dat de heer Bleichrodt zich in deze veel te terughoudend opstelt en veeleer als een Cerberus de deur bewaakt die naar de vierde kamer zou kunnen leiden heeft deels te maken met zijn persoonlijkheid, maar deels ook met een cultuur. Zijn ambtsvoorganger was Jos Silvis, die als rechter goed was voor de eerste gerechtelijke dwaling die via de media nogal wat aandacht heeft getrokken, die in de zaak van de Schiedammer parkmoord. Na een verblijf in de Straatsburgse luwte heeft hij vervolgens toch nog procureur-generaal bij de Hoge Raad mogen worden. Waarmee geen rechter die ooit een gerechtelijke dwaling had gemaakt nog iets had te vrezen. Qua persoonlijkheid en qua cultuur.

Ik zal het u eerlijk zeggen. Wij hebben geen moment verwacht dat het OM ook maar iets met onze aangiftes zou doen, zoals wij ook geen moment hebben verwacht dat de heer Bleichrodt in beweging zou komen. Het is precies dat wat wij hebben willen aantonen.

Onderaan de streep

Ik maak maar eens even de balans op. Net als van die aangifte tegen mij is er ondertussen ook van het misbruikverzinsel van 'onze Reinier' vrijwel niets meer over. Onderaan de streep is er namelijk nog altijd geen rechter die ook maar een enkel verzoek heeft kunnen aanwijzen dat ervan getuigt dat ik misbruik van de Woo heb gemaakt en zelfs de Nationale ombudsman heeft daarvan geen enkel voorbeeld kunnen (en hoeven!) noemen. Van de 45 Woo-verzoeken die mevrouw Van Altena heeft opgevoerd¹⁰² was het merendeel afkomstig van cliënten en in al die zaken heeft de heer Van Zutphen inmiddels erkend, een en ander in lijn met het zo vernietigende oordeel van de heer Biever, dat hij deze niet buiten behandeling had mogen stellen. Toen hij tot die bekentenis kwam waren er reeds procedures aanhangig bij niet minder dan tien van de elf rechtbanken van ons land, in welke procedures hij, voor zover

---

101 Zie immers reeds de voetnoten 29, 35 en 87.

102 ECLI:NL:RVS:2024:4594, r.o. 2.2.

deze zijn afgerond¹⁰³, keer op keer in het ongelijk is gesteld¹⁰⁴. Des te merkwaardiger is het dat die verzoeken mij toch nog zijn tegengeworpen om het verwijt van misbruik te onderbouwen. Resteert het zevental verzoeken (en dus niet de 'circa 65') van mijzelf waarover de Rechtbank Den Haag zich heeft kunnen uitlaten, maar aan het geven van welk oordeel zij zich heeft onttrokken door mijn beroepen niet-ontvankelijk te verklaren. Wat is dat dus, dat misbruik? De grote getallen waarmee wordt geschermd blijken vele malen kleiner te zijn dan onze rechters beweren en zelfs mevrouw Van Altena heeft moeten erkennen dat zij er geen idee van heeft wat mij had gebracht tot het misbruik waaraan ik mij zou hebben bezondigd¹⁰⁵. Als we daar dan ook nog eens bij betrekken dat de heer Van Zutphen zijn oorspronkelijke maatregel schielijk heeft ingetrokken om te voorkomen dat de rechter zich daarover zou uitlaten dan komt dat hele misbruikverzinsel uiteindelijk slechts neer op wat persoonlijke ergernissen van een paar rechters – een Kleijn, een Van Altena, een Daalder – die hun positie hebben misbruikt om, onder voorbijgaan aan de wet, als aanklager én als rechter korte metten te maken met een rechtzoekende die hen blijkbaar wat te nadrukkelijk op hun eigen falen had gewezen. Waarbij zij en passant ook nog wel even een kennelijk wat te lastige rechtsbijstandverlener brodeloos dachten te kunnen maken. Het is aan u om daarvan te vinden wat u maar wilt. Met rechtspraak heeft dit alles echter niets meer te maken.

De grenzen van onze rechtsstaat

Waarmee we de grenzen van onze rechtsstaat wel zo'n beetje hebben bereikt. Want als de rechter zijn werk niet doet of zelfs ronduit corrupt is, wat is er dan nog over van die rechtsstaat? En wat betekent het dan wanneer iemand zegt dat hij er in een dergelijke situatie dus ook geen boodschap meer aan heeft dat de rechter heeft gesproken? Het OM zag al vlot in dat de aangifte die tegen mij is gedaan iedere grond ontbeert. Maar kunt u er daarmee nu ook gerust op zijn dat er niet toch nog wat staat te gebeuren als de kwestie-Van Zutphen nog verder escaleert? Bij mij op zolder ligt een jachtgeweer waarmee ik zo nu en dan een vos schiet die zich tegoed doet aan mijn kippen. Gelukkig heeft niet iedereen zo'n geweer, want onze samenleving wordt er vast niet veiliger op wanneer al dat opgewonden volk dat tegenwoordig zo actief is op X over een wapen zou beschikken. We moeten er dan ook vooral voor zorgen dat de zwaarmacht kan blijven berusten bij een overheid die waakt over ons allen. Aan die zorg heeft het in de kwestie-Van Zutphen ten enen male ontbroken. Kan onze overheid daarmee nog wel aanspraak op het geweldsmonopolie blijven maken?

Wanneer we alles wat hiervoor de revue is gepasseerd op ons laten inwerken dan kunnen we niet anders dan constateren dat mijn naam én die van onze stichting te grabbel zijn gegooid door een Nationale ombudsman die zelf van geen kanten deugt, maar die zich ongeveer net zo onschendbaar waant als de Koning en dat alleen al

---

103 Bij de Rechtbank Den Haag ligt een aantal zaken van cliënten al tot wel meer dan drie jaar op behandeling te wachten. Het is volstrekt onaanvaardbaar hoe de rechtbank de belangen van deze mensen vertrapt louter en alleen omdat zij een conflict heeft met hun rechtsbijstandverlener.

104 Zie hiervoor reeds voetnoot 3. Opmerkelijk genoeg worden de uitspraken waarin de heer Van Zutphen aan het kortste eind trekt slechts zelden gepubliceerd. Gewezen kan echter worden op ECLI:NL:RBGEL:2024:6967 en ECLI:NL:RBROT:2025:9040. Opmerkelijk is voorts dat verscheidene rechters onze Nationale ombudsman soms met de meest stupide uitspraken toch nog weer uit de wind hebben willen houden. Een voorbeeld daarvan is ECLI:NL:RBZWB:2025:259, welke uitspraak het verzet dat daarop is gevolgd (uiteraard) niet heeft overleefd (ECLI:NL:RBZWB:2025:4789).

105 ECLI:NL:RVS:2024:4594, r.o. 2.3.

dankzij zijn zo goed gevulde adresboekje misschien ook wel is¹⁰⁶. Gebleken is voorts dat deze Reinier van Zutphen zijn gang heeft kunnen gaan doordat een aantal rechters en staatsraden vanuit een misplaatst gevoel van onderlinge verwantschap geen enkel oog heeft willen hebben voor de feiten en het recht. Waarbij nog komt dat het niet slechts bij het te grabbel gooien van wat namen is gebleven, maar dat een Eric Daalder, en hij niet alleen, het mij met een beroepsverbod volkomen onmogelijk heeft gemaakt om nog langer rechtsbijstand aan onze cliënten te verlenen. En waaraan dan ook nog kan worden toegevoegd dat wij zo'n beetje alle wegen wel hebben bewandeld om de (ambts)misdrijven die in dit verband zijn gepleegd netjes, en dus binnen de kaders van de wet, aan de kaak te stellen, maar hebben moeten constateren dat degenen die ons in deze hadden behoren te beschermen – onder wie ook u – niet slechts hebben verzuimd om dit te doen, maar zich zelfs tegen ons hebben gekeerd.

Als u dat allemaal op een rijtje ziet staan dan heeft u nog altijd alle redenen om zich zorgen te maken. Niet alleen omdat u, althans tot nu toe, ook zelf heeft gefaald, maar vooral ook omdat u niet weet waar dit eindigt. U heeft te maken met een inmiddels 63-jarige man die heeft laten zien dat hij niet loslaat, die het gelijk aan zijn zijde heeft, die niets meer heeft te verliezen dan een naam die toch al door het slijk is gehaald en die als gevolg van een vrij ernstige ziekte in de herfst van zijn leven is beland. Zou het wellicht zo zijn dat die man na alles wat er is gebeurd het punt heeft bereikt waarop hij het gerechtvaardigd acht om het recht in eigen hand te nemen? Of het misschien zelfs wel ziet als zijn plicht om dat geweer van zolder te halen wanneer hij vaststelt dat de rechtsstaat waaraan hij is gehecht van binnenuit wordt ondermijnd door mensen die als geen ander de hoeders van onze instituties zouden moeten zijn? Zou het zo kunnen zijn dat die man zich zo langzamerhand afvraagt of hij nog wel met een *J'Accuse ...!* kan volstaan? Met het stuk dat u thans in uw handen heeft is zijn verdediging reeds geschreven.

Ik stel u graag gerust

Laat ik u meteen maar even geruststellen. Ik ben namelijk de eerste om het bovenstaande te relativiseren, al was het maar omdat de kwestie-Van Zutphen geenszins om mij draait, maar gaat over een cultuur die onze rechtsstaat ondermijnt

106 Dat de heer Van Zutphen van vrijwel niemand iets heeft te duchten wordt in hoge mate in de hand gewerkt door de wijze waarop de Nationale ombudsman is gepositioneerd. Het gaat hier namelijk om het enige Hoge College van Staat dat wordt gevormd door niet meer dan één persoon. Een persoon die weliswaar deel uitmaakt van een organisatie, maar die organisatie is niet meer dan 'een bureau' waarover hij '[t]e zijner ondersteuning beschikt' (artikel 11, eerste lid, van de Wet Nationale ombudsman (Wet No)). Het is daarmee een organisatie waarin het geheel en al ontbreekt aan de overal elders zo gebruikelijke vormen van verantwoording en toezicht. Er is geen bestuur, geen raad van toezicht en zelfs geen raad van advies, er is kortom helemaal niets wat enig tegenwicht zou kunnen bieden, en dat al helemaal niet nu de heer Van Zutphen een nogal autoritaire leiderschapsstijl heeft en er de voorkeur aan geeft om zich te omgeven met niet al te sterke personen. Zelfs op de benoeming van de substituut-ombudsmannen kan hij vrijwel volledig zijn eigen stempel drukken (artikel 9, eerste lid, van de Wet No). Wat dat heeft betekend voor de toenmalige Kinderombudsman Marc Dullaert zagen we reeds in voetnoot 14. Daarnaast is er overigens ook nog een Veteranenombudsman, maar die rol vervult de heer Van Zutphen zelf. De Nationale ombudsman wordt benoemd door de Tweede Kamer, waaraan hij op papier ook verantwoording aflegt. Dat laatste is inmiddels echter niet meer dan een rituele dans met een handje van alle fractievoorzitters na afloop. Voor de vorm mag de heer Van Zutphen overal opdraven, maar hij wordt ook tot zijn eigen frustratie vrijwel alleen nog maar aangehoord zonder dat iemand nog naar hem luistert. Dat was vroeger wel anders.

en die als we niet wat waakzamer worden onze samenleving allengs verder te gronde zal richten. Natuurlijk, het is voor mij niet leuk en in casu zelfs volkomen onaanvaardbaar om te worden weggezet als een misbruiker van het recht. Zolang dat voor rekening komt van een charlatan als de heer Van Zutphen en een geblondeerde doos als mevrouw Van Altena zie ik daar echter veeleer een geuzennaam in dan dat ik daaronder zal lijden. En dat beroepsverbod dan van die normaliter zo bedachtzame Eric Daalder, die daarmee nog net voor zijn pensioen zijn eigen reputatie onderuit heeft gehaald? Ach, naarmate het langer gaat duren zal vanzelf wel blijken dat de zakken van de Staat heel diep kunnen zijn. Ook met dat beroepsverbod komt het uiteindelijk dus wel weer goed. Wat mij in de kwestie-Van Zutphen is aangedaan beschouw ik als de prijs die je nu eenmaal betaalt wanneer je het jongetje bent dat roept wat we allemaal reeds wisten. Iets over de keizer en zijn kleren. Ik heb het er graag voor over.

Nee, als u zich zorgen wilt maken, maakt u zich dan vooral geen zorgen over mij. Veel belangrijker is het dat u zich afvraagt wat dit alles in bredere zin betekent. Sinds de moord op Pim Fortuijn is onze samenleving alleen maar verder gepolariseerd geraakt, zijn er steeds meer mensen afgehaakt en is onze overheid ook zelf haar bakens uit het zicht verloren. Met heel veel slachtoffers tot gevolg. Échte slachtoffers dit keer. Neem nu alleen al die toeslagenouders en hun kinderen. Zij zijn bepaald niet de enigen. Nog altijd is dat toeslagenschandaal niet opgelost en er is ook nog geen dader gestraft. Sommige van die ouders waren zo ten einde raad dat zij een einde aan hun leven hebben gemaakt. Is het dan geen wonder dat het daar tot nu toe bij is gebleven? Wat is er nog voor nodig om de vlam in de pan te doen slaan? Ik wil wat mij is overkomen op geen enkele manier met het leed van deze mensen vergelijken. Als u mij echter reeds de legitimatie verschaft om het recht in eigen hand te nemen, hoe zit dat dan met hen?

Een verdere relativering

Wist u trouwens dat de maatregel waarmee de Nationale ombudsman ons indertijd de Woo heeft ontnomen eigenlijk helemaal niet door de heer Van Zutphen is genomen? Nee, natuurlijk wist u dat niet, maar het staat wel degelijk in de stukken. Bijvoorbeeld in dat stuk van die 67 pagina's, waarvan eerst de heer Kleijn en vervolgens mevrouw Van Altena geen kennis heeft willen nemen¹⁰⁷. Waar de heer Van Zutphen mee had ingestemd was met het buiten behandeling stellen van een vijftal verzoeken. Niet met een maatregel waarvan ook hij wel wist dat hij deze niet buiten de rechter om zou kunnen nemen. Die maatregel is er op het laatst nog even ingefietst door een niet al te onderlegde senior juridisch adviseur, een zekere Leon Scheppink, die deze heeft opgenomen in een besluit dat door diens algemeen directeur, Hanneke van Essen, een psycholoog die het niet van haar juridische kennis moet hebben, is ondertekend. Waarna die maatregel een feit was.

Wist u trouwens dat de heer Kleijn dat stuk van die 67 pagina's en al die bijbehorende producties eigenlijk helemaal niet zelf heeft geweigerd? Nee, natuurlijk wist u dat niet, maar ook dat blijkt uit de stukken. Eerst was er een griffier, of zelfs een nog eenvoudiger administratieve kracht, die bedacht dat artikel 8:58, eerste lid, van de Awb wel wat erg veel ruimte liet om nog stukken in te dienen. Die wet mocht dus best wat worden aangepast, op zijn minst voor een keertje. Waarmee 1 december 2023 de enige datum werd waarop partijen nog met stukken zouden mogen komen¹⁰⁸. De gemachtigde van de Nationale ombudsman hield zich niet aan die datum, maar dat

---

107 Zie aldaar productie B9.

108 Naast week 44, maar dat was al zoveel eerder dat wij daar niets aan hadden.

was geen probleem. Een probleem was echter wel dat ook ik, en dit keer wél op de aangegeven datum, met stukken kwam. Met heel veel stukken zelfs, die ook ik maar wat graag al eerder zou hebben ingediend, maar wat ik van de griffie niet heb mogen doen, wat de wet daar verder ook van zei. Eerst werd er nog wat gesputterd dat ik die stukken dan maar uitgeprint en wel naar de rechtbank moest komen brengen¹⁰⁹ en pas toen ik die administratieve kracht met wat wetten en regelingen in een hoek had geluld kwam de heer Kleijn er aan te pas. Die zich vrijwel onmiddellijk vastdraaide in zijn leugens, maar desondanks bij hoog en bij laag bleef beweren dat het niet eens alleen maar hijzelf, maar de gehele meervoudige kamer was geweest die dit alles had bedacht. Onze #LiegendeRechter.

Wist u trouwens dat mevrouw Van Altena datzelfde stuk van die 67 pagina's en al die bijbehorende producties eigenlijk helemaal niet zelf buiten beschouwing heeft gelaten? Nee, natuurlijk wist u dat niet, want dat wist zelfs zij niet. Zij was met dat stuk, zo bleek ter zitting, namelijk niet eens bekend en heeft het waarschijnlijk ook nooit meer onder ogen gekregen. Dat stuk zat in die verhuisdoos naast het bureau van de griffier, een zekere mr. T. Hartsuiker, die geen zin had om het te lezen en dat van de heer Borman ook niet behoefde te doen. Vandaar dus ook die uitglijder van mevrouw Van Altena rond al die producties die 'zonder enige concretisering' zouden zijn aangeleverd. Wist dat arme mens veel!

Het zijn drie voorbeelden die ons ook nu weer laten zien dat de kwestie-Van Zutphen zelfs niet in de buurt komt van het complot dat een enkele wappie er zo graag in zal herkennen, maar veeleer van domheid aan elkaar hangt. Het zijn voorbeelden die getuigen van de banaliteit van het kwaad¹¹⁰ en die ons de prozaische werkelijkheid laten zien achter al die grote woorden. Een werkelijkheid waarin de heer Scheppink dacht dat die maatregel, waarvan hij zelf de portee niet overzag, er nog wel even bij kon. Een werkelijkheid waarin een administratieve kracht ervan baalde dat hij nog meer stukken in vijfvoud moest gaan uitprinten in een rechtsbedrijf dat nog altijd niet kan wennen aan de moderne, papierloze tijd. Een werkelijkheid waarin ook een griffier zich er maar liever van afmaakt dan dat hij zich écht in een zaak moet gaan verdiepen. Waarmee er meteen alweer een nieuwe werkelijkheid was ontstaan. Die van een voldongen feit, een trein die voortraast, iets wat met de kennis van nu ... u kent ze, dat soort frasen. Ook daarin schuilt wat mij betreft een relativering. Wat mij is overkomen is het werk van veelal vrij simpele zielen die wanneer je hen hun gang laat gaan een goedwillende burger met hetzelfde gemak beschuldigen van misbruik van de Woo als dat zij het bij die toeslagenouders hebben over 'zwartjes' of 'een nest Antillianen'. Ik sta daarboven. Geldt dat ook voor u?

Vuile handjes

Zo'n Scheppink, zo'n anonieme administratieve kracht en zo'n Hartsuiker, die hebben we reeds in alle soorten en maten zien voorbijkomen. Bij u was het mevrouw Vroegindewey, bij mevrouw Fröberg Lodewijk van Zwieten, bij mevrouw Rutgers een anonieme officier en bij de heer De Graaf waren het een Betty Feenstra en een Marja Horstman, die er op hun beurt werden ingeluisd door medewerkers van wie wij de namen misschien wel nooit zullen (willen) weten. Allemaal mensen met eigen belangen en een eigen agenda die niet per se de belangen en de agenda zijn van de organisatie waarvoor zij werken. Waarbij wij allen de neiging hebben om te denken dat het met dat foutje wel losloopt, dat het verder wel goed zal gaan, dat de soep niet zo heet zal worden gegeten. En waarbij we die medewerker vooral ook niet te hard

---

109 Te uwer oriëntatie: ik woon op 827 km van de Rechtbank Den Haag (enkele reis).

110 U vergeeft mij vast deze knipoog naar Hannah Arendt.

willen aanpakken, want anders voelt zij zich misschien wel onveilig of meldt hij zich ziek.

Wat iemand geschikt maakt voor een functie als die van u is dat hij hoofd- van bijzaken weet te onderscheiden. Dat hij snapt dat een kwestie die is vernoemd naar het boegbeeld van dat ene Hoge College van Staat en die het boegbeeld van dat andere Hoge College van Staat ertoe heeft gedwongen om zijn vertrek met een jaar te vervroegen Chefsache is (en dat ook daarvoor al was)¹¹¹. Dat hij ziet dat de heer Van Zutphen toch echt wel een paar heel forse blunders heeft gemaakt en hem dit ook durft te zeggen, hoezeer dat ook binnenskamers zal zijn. Dat hij onderkent waar het, inderdaad, is misgegaan, ook binnen zijn eigen club, bij mensen die het meestal zo goed bedoelen. En dat hij het belang van onze rechtsstaat vooropstelt. Op zoek gaat naar een oplossing. Verantwoordelijkheid neemt. Er staat.

Bij dat nemen van verantwoordelijkheid hoort dat hij mensen op hun fouten moet durven te wijzen en zelf in zijn gehele doen en laten een voorbeeld moet willen zijn. Waarbij het behulpzaam kan zijn wanneer een Reinier van Zutphen niet altijd maar weer blijft leunen op zo'n Leon Scheppink en waarbij het nuttig kan zijn wanneer een Eric Daalder een herzieningsverzoek nu eens niet laat doen door alweer die mr. T. Hartsuiker. Iets meer afstand en desnoods een keer die blik van buiten, hoe pijnlijk dat soms ook zal zijn. Wat ook kan helpen is communicatie. Van mijn kant ben ik te allen tijde open geweest over dat wat mijn collegae en mij beweegt. Daar viel met mij ook altijd over te praten, maar gewoon eens met elkaar in gesprek gaan, o jee, wat is dat toch eng. Zelfs de heer Van Zutphen heb ik in al die jaren nog niet één keer gesproken. De enige die het wél begreep was Henk Naves, met wie ik een paar keer een plezierig contact heb gehad, maar verder bleef het ook nu weer oorverdovend stil. Nu heeft een gedachtewisseling ook niet zoveel zin als feiten en argumenten er niet toe doen en er andere belangen in het spel zijn, maar ik ben zo ongeveer wel de laatste die zal willen geloven dat de kwestie-Van Zutphen alleen maar van netwerkcorruptie aan elkaar hangt. Tot het tegendeel is bewezen blijf ik vertrouwen op de goede wil die de meesten van ons hebben als het gaat om onze rechtsstaat.

Aangezien ik mij er bewust van ben dat vooroordelen tegenwoordig wijdverbreid zijn heb ik steevast benadrukt dat ik nog altijd bij iedere vaccinatie vooraan sta. Complotdenkers zijn bij ons aan het verkeerde adres, al was het maar omdat ook in die zin de werkelijkheid zoveel banaler is dan menigeen lijkt te denken. Naïef daarentegen zijn wij zeker niet. Wij hebben een aantal mensen dan ook welbewust de handjes vuil laten maken, zoals wij dat thans ook hebben gedaan bij u. Als het misgaat binnen een organisatie, laat daar dan maar meteen de vingerafdrukken op zitten van de hoogste baas. Die weet dan alvast dat hij nu toch echt zijn verantwoordelijkheid zal moeten nemen. Zeker nu, in deze laatste fase van een kwestie die nooit tot een kwestie, laat staan een schandaal, had mogen verworden.

Kortom

Elfhonderdtweeënzestig dagen. Waarmee het nu inderdaad weleens mooi is geweest. Als we de lange, nog verre van complete lijst van namen zien die ik hiervoor heb genoemd dan zijn er heel wat vacatures te vervullen indien eenieder die in de kwestie-

---

111 Zoveel van die hoge colleges zijn er verder ook niet. De Algemene Rekenkamer heeft met de kwestie-Van Zutphen niets te maken en de Kanselarij der Nederlandse Orden tot nu toe ook (nog) niet. Blijft over de Eerste en de Tweede Kamer, waarvan met name de laatste in deze kwestie al behoorlijk wat missers heeft gemaakt. Vraag me trouwens niet om nu ook nog een boekje open te trekken over Vera Bergkamp, Martin Bosma en een aantal van hun medewerkers. Dat bewaar ik graag voor een andere keer.

Van Zutphen een steek heeft laten vallen het voorbeeld van de heer De Graaf moet gaan volgen. Veel belangrijker dan het rollen van al die koppen vinden wij het echter ook nu dat er eerst maar eens wat lessen worden geleerd, bij voorkeur zelfs vooral door degenen die eerder zo slecht hebben opgelet. Wat ons betreft kan het vervroegde vertrek van de hoogste ambtsdrager van ons land dan ook als een passend en toereikend zoenoffer worden beschouwd. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, het zal de van oorsprong katholieke jongen die hij is vast aanspreken.

Het is in dit licht dat wij u thans nog een laatste kans bieden om een verdere escalatie van de kwestie-Van Zutphen te voorkomen. Dit betekent in concreto dat 'onze Reinier' binnen nu en twee weken na de ontvangst van deze brief de boodschap dient te krijgen dat hij ervoor gaat zorgen dat die kwestie wordt opgelost. Een boodschap die afkomstig is van een zeer select gezelschap dat wordt gevormd door onze nieuwe minister-president, de vice-president van de Raad van State, de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de president van de Hoge Raad, de voorzitter van de Raad voor de rechtspraak en u. Een boodschap die inhoudt dat onze rechtsstaat (en trouwens ook het instituut van de Nationale ombudsman) groter is dan Reinier van Zutphen. De te realiseren oplossing¹¹² bespreek ik vervolgens niet met de ombudsman zelf¹¹³, maar zal ik net zoals ik dat in eerdere, zij het aanzienlijk kleinere zaken al wel vaker heb gedaan uitwerken met de landsadvocaat, die daarvoor vier weken de tijd krijgt en dus over een vrijwel onbeperkt mandaat dient te beschikken.

Mocht het onverhoopt zo zijn dat ik op maandag 9 maart 2026 nog altijd niet met de landsadvocaat om de tafel zit dan zullen de consequenties fors zijn. In dat geval gaat het stuk dat u nu in handen heeft namelijk naar buiten en ligt de kwestie-Van Zutphen in volle omvang op straat. Wij zullen daarbij met name ook een aantal politici en journalisten, van wie sommigen die verantwoordelijkheid om hen moverende redenen¹¹⁴ al wat te lang hebben laten liggen, nopen tot het maken van een keuze.

---

112 Waarmee hij er overigens niet zo gemakkelijk meer van zal afkomen als eerder nog het geval was geweest wanneer de heer Daalder het aanbod dat ik hem bij brief van 15 september 2025 heb gedaan had oarmrd ([bijlage 12](#)). Ik heb die brief indertijd iets te veel onder invloed van een nieuwe tegenslag rond mijn gezondheid geschreven, wat mij ook niet in dank is afgenomen door mijn collegae.

113 De heer Van Zutphen wordt nu eenmaal niet door de beste adviseurs omgeven en hij kan dus wel wat begeleiding gebruiken. Bij de landsadvocaat is een zaak als deze, die de Nationale ombudsman sowieso overstijgt, ongetwijfeld in goed handen.

114 Voor het functioneren van een rechtsstaat is het niet alleen van belang dat de instituties die in dit stuk de revue passeren naar behoren functioneren, maar met name ook dat degenen die er op moeten toezien dat dit het geval is hun werk doen. Het is in dit verband een interessante vraag waarom er over de kwestie-Van Zutphen niet al veel meer te doen is geweest in de Tweede Kamer en de media. Een vraag die des te pregnanter is nu een verdere escalatie van deze kwestie maar zo tot gevolg zou kunnen hebben dat iedereen straks over elkaar heen buitelt om te achterhalen hoe die kwestie heeft kunnen ontsporen. Deels heeft dat te maken met een zekere sensatiebelustheid, die we reeds terugzagen in voetnoot 8 en die door een vooraanstaand journalist al eens als volgt werd verwoord: 'Zolang die Van Zutphen niemand in de billen heeft geknepen is er geen hond die zich voor deze man interesseert'. Die belustheid op sensatie gaat hand in hand met een zekere gevoeligheid voor de waan van de dag. De politiek, de journalistiek én de samenleving zijn er de afgelopen jaren helaas alleen maar oppervlakkiger op geworden en dan is een gecompliceerd verhaal met allerlei juridische aspecten al gauw te moeilijk. Althans, zo wordt er (voor ons) gedacht, want in mijn naaste omgeving, die echt niet alleen maar uit juristen bestaat, kan ik die kwestie nog altijd moeiteloos uitleggen en zou men daar ook maar wat graag in de krant over lezen. Wat overigens ook nog een factor is, is dat een journalist die over zoiets schrijft al gauw zijn gehele adressenbestand in gevaar brengt. Een

Wie in deze niet voor de rechtsstaat kiest belandt in het kamp van de daders. Alsdan zullen wij overigens ook de vervolgingsbeslissingen die tot nu toe op onze aangiftes zijn gevolgd laten toetsen door het gerechtshof en een aantal verdere aangiftes, die deels ook betrekking zullen hebben op de misstappen die in deze door uw eigen medewerkers zijn gezet, aan u voorleggen. Verscheidene van de hiervoor genoemde daders kunnen zich in dat geval gaan opmaken voor een wat minder plezierige afsluiting van hun tot nu toe zo glanzend verlopen carrières. Wij hebben nu eenmaal voldoende in handen om van het laatste jaar dat 'onze Reinier' nog op zijn huidige stoel zit een jaar te maken dat hij zich nog zeer lang zal heugen, zoals de kwestie die naar hem is vernoemd ook tal van anderen nog een hele tijd kan blijven achtervolgen. Wat denkt u, moet er eerst nog een aantal Wikipedia-pagina's worden herschreven of is het zo wel genoeg? Zouden de opvolgers van een Thom de Graaf en vervolgens de heer Van Zutphen trouwens zitten te wachten op een erfenis als deze? En zal het aanzien van en het vertrouwen in onze rechtsstaat erbij gebaat zijn wanneer de een na de ander van zijn voetstuk valt? Het antwoord op dit soort vragen laat zich raden. Laten we er dus maar liever voor zorgen dat de kwestie-Van Zutphen wordt opgelost. Nu dat nog kan.

Twee afsluitende opmerkingen

Ter afsluiting hecht ik er nog aan om toch ook te benadrukken dat de waslijst van namen die ik hiervoor heb genoemd ons vooral het zicht niet mag ontnemen op al die rechters (en hun medewerkers) die hun werkzaamheden met inzet en kunde verrichten. Met name ook in zaken waarin de wederpartij een andere was dan de Nationale ombudsman konden mijn cliënten en ik er vrijwel altijd op vertrouwen dat deze rechters hun verantwoordelijkheden serieus zouden nemen. Dat alles ondanks het feit dat de organisatie waarin en de middelen waarmee zij moeten werken – iets waarvan men ook binnen het OM kan meepraten – het hen er lang niet altijd gemakkelijk op maken. Alle waardering dus voor deze mensen!

Waarna ik eigenlijk wel benieuwd ben hoe u het vond om de afgelopen ruim dertig pagina's te lezen. Ik heb die pagina's er overigens moeiteloos uitgeschud en nog zoveel achter de hand dat ik er een boek van zou kunnen maken. Een jongensboek welhaast, waarin le Tout-Den Haag de revue passeert en waarvan ook de niet juridisch geschoolde lezer zal kunnen smullen, maar dat onze toch al zo kwetsbare rechtsstaat

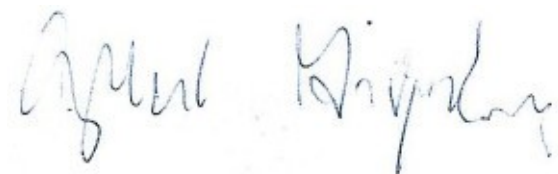
---

wat jongere journalist die het deels ook van zijn freelance-opdrachten moet hebben vertrouwde mij dan ook al eens toe dat hij het domweg te link vond om zijn toekomstige broodwinning in gevaar te brengen met een verhaal over deze kwestie. Ik begrijp dat op zichzelf maar al te goed.

En ja, dan is er ook nog die gepolariseerde samenleving, waarin onze instituties het al zo vaak moeten ontgelden. Kan een schandaal als dit daar nog wel bij? Want geven we daarmee zonder dat er ook maar iets ten goede verandert geen verdere voeding aan al die wappies die zich toch al volledig van ons hebben afgekeerd? Het zijn vragen waarmee ook wij niet zelden worstelen. Wat overigens positief is, is dat er nog geen Kamerlid of journalist is geweest die ons heeft gezegd dat het onzin is wat wij beweren. Er is over het algemeen zelfs alle waardering voor onze vasthoudendheid en de wijze waarop wij onze bevindingen documenteren. Waarbij het natuurlijk best behulpzaam is als je op de ochtend van die 3de november net een paar journalisten hebt laten weten dat het vertrek van de heer De Graaf nabij is en je 's middags reeds gelijk krijgt. Wat daar verder ook van zij, als de kwestie-Van Zutphen thans niet heel snel tot een oplossing wordt gebracht dan zal er ook in de Kamer en op de redacties moeten worden gekozen. Want als die kwestie dan nog niet in de krant staat dan zorgen wij er zelf wel voor ... dat die kwestie in de krant staat.

maar zo nog weer verder aan het wankelen zal brengen. En nee, dat is niet wat wij beogen. Vindt ook u trouwens niet dat het in zekere zin toch ook pleit voor onze rechtsstaat dat een man vanuit een boerderijtje in Midden-Frankrijk zoveel poppen aan het dansen heeft kunnen brengen? Ik blijf in dat licht graag nog even hopen dat het met die rechtsstaat wel weer goed komt. Hoe zit dat met u?

Hoogachtend,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Agnes Krijger'.

Stichting de Verbeelding onderschrijft de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties en streeft in dit verband onder meer naar het terugdringen van het gebruik van papier en inkt. Het is dan ook bij hoge uitzondering dat wij deze brief hebben uitgeprint en hebben verzonden per post. Wij stellen het op prijs wanneer u de brief niet wilt fotokopiëren en wanneer u deze wilt beantwoorden via ons e-mailadres.